

Utveksling av befolket land

Israelske palestinere: spillebrikker eller medborgere?

av

Marte Kjerkreit Hårstad

Masteroppgave (30sp) i MØNA 4592,

Midtøsten og Nord-Afrika,

Program for Asiatiske og afrikanske studier,

Institutt for kulturstudier og orientalske språk

Universitetet i Oslo

Vår 2011

Til Aliya, Laila, Salma og Karim,
for fremtiden

Forord

Det er mange å takke, for all hjelp og støtte. En lang rekke som på ulike måter har gjort gjennomføring av feltarbeidet og oppgaven mulig. Først av alt, takk til veilederen min, Dag Tuastad, som fikk meg gjennom hele løpet. Takk for god veiledning og oppfølging underveis, og for all konstruktiv kritikk.

Jeg vil rette en takk til tante Kirsti for videreformidling av gode gamle venner, og for støtte gjennom hele prosessen. Deretter vil jeg takke Ali og Gro-Hege som ikke nølte med å sette meg i kontakt med familien sin i Umm el-Fahm. Denne forbindelsen har vært uvurderlig!

Tusen takk til Zahidi for at du uten videre åpnet hjemmet ditt for meg, en fremmed fra Norge. Deretter vil jeg takke Hassan for at han med stor tålmodighet tok seg tid til å dele sine meninger med meg, og for all hjelp i forbindelse med de andre intervjuene. Jeg vil også takke Deena for godt selskap og gode samtaler som ga meg innsikt i hvordan det er å være ung palestiner i Israel i dag.

Takk til Marius for korrekturlesing og grammatisk flisespikkeri, ingen gjør det som du!

Sist men ikke minst, en stor takk til mine foreldre. Pappa, takk for nedarvet eventyrlyst, og for at du åpnet Midtøsten for meg. Mamma, takk for at ingen spørsmål er for små, og for at du alltid er der!

Marte Kjerkreit Hårstad

Oslo, 10 mai 2011

Sammendrag

Det har i løpet av det siste tiåret kommet uoffisielle israelske forslag om utveksling av befolket land mellom Israel og PLO. Denne oppgaven viser at slik som forholdene er nå kommer ikke en fredsavtale til å inneholde utveksling av befolket land. For at en befolket landutveksling mellom Israel og PLO skal kunne gjennomføres må det innhentes samtykke fra både de israelske palestinerne, og fra De palestinske selvstyremyndighetene, som på nåværende tidspunkt ikke er villige til å ta imot israelske palestinere gjennom en fredsavtale.

Gjennom data samlet inn i Umm el-Fahm i 2011 viser denne oppgaven at israelske palestinere har mange grunner til at de vil forbli israelske statsborgere. Tilknytning til land, og til slektninger i andre deler av Israel er blant de viktigste årsakene. Økonomi og demokrati er også viktige årsaker, de har blitt godt integrert i løpet av Israels over 60 år som stat. De israelske palestinerne har utviklet seg annerledes fordi de har levd under andre forhold, og har en annen historie enn palestinerne på Vestbredden. De har knyttet sine bånd til Israel, på godt og vondt, og er israelske statsborgere, ikke spillebrikker.

I diskursen rundt befolket landutveksling er israelske palestineres holdninger sterkt underkommunisert. Majoriteten av israelske palestinere er imot å bli en del av den fremtidige palestinske staten. Dette bekreftes av et stort antall undersøkelser, men svært få av disse tar for seg nettopp hvorfor. Begrunnelsen for hvorfor de ikke ønsker å bli en del av den fremtidige palestinske staten er viktig å få frem fordi dette kan bidra til økt forståelse mellom partene, og på sikt bedre israelske palestineres stilling som statsborgere i Israel.

Slik forslagene om utveksling av befolket land er formulert vil de ikke gi den rene jødiske staten som svært mange israelske jøder drømmer om. Derfor er det ikke nok å vinne for Israel på å fremme et slikt forslag i fredsprosessen. Mye tyder på at det er derfor regjeringen ikke har lagt et slikt forslag på forhandlingsbordet, til tross for at støtte for overføring av de israelske palestinerne finnes i alle samfunnslag, i hele det politiske spektret i Israel, og i regjeringen.

Innhold

<u>Forord</u>	s. 4
<u>Sammendrag</u>	s. 5
<u>Kapittel 1: Introduksjon</u>	s. 9
1.1 <u>Grensens utvikling</u>	s. 10
1.2 <u>Fredsprosessen mellom Israel og PA</u>	s. 11
1.2.1. <u>Utviklingen i forhandlingene om land</u>	s. 13
1.3 <u>Metode og etikk</u>	s. 15
1.3.1. <u>Etiske hensyn</u>	s. 16
1.3.2. <u>Intervju</u>	s. 16
1.4 <u>Problemstilling og oppbygging</u>	s. 17
<u>Kapittel 2: Historisk presedens for befolket landutveksling</u>	s. 18
2.1 <u>Overføring av suverenitet</u>	s. 18
2.1.1. <u>Schleswig-Holstein</u>	s. 18
2.1.2. <u>Tyrkiske områder etter Første Verdenskrig</u>	s. 19
2.1.3. <u>Saarland</u>	s. 19
2.1.4. <u>Kypros</u>	s. 20
2.2 <u>Avslutning</u>	s. 20
<u>Kapittel 3: Bosettingsproblematikken</u>	s. 22
3.1 <u>Viktige bosettinger</u>	s. 22
3.2 <u>Bosettingene som israelsk politikk</u>	s. 23
3.2.1. <u>Fra 1967 til 1977</u>	s. 23
3.2.2. <u>Fra 1977 og fremover</u>	s. 24
3.2.3. <u>Situasjonen i dag</u>	s. 25
3.3 <u>Bosettingsproblematikken</u>	s. 26
3.4 <u>Internasjonal lovgivning</u>	s. 27
3.5 <u>Avslutning</u>	s. 28
<u>Kapittel 4: Lieberman-planen</u>	s. 29
4.1 <u>Demografiproblemet</u>	s. 29
4.2 <u>Terror innenfra</u>	s. 32

4.3	<u>Bakgrunnen for Lieberman-planen</u>	s. 33
4.3.1.	<u>Konkrete fremstøt fra Lieberman</u>	s. 34
4.4	<u>Avslutning</u>	s. 35
Kapittel 5:	<u>Umm el-Fahm under lupen</u>	s. 37
5.1	<u>Umm el-Fahm</u>	s. 37
5.1.1.	<u>Byens politiske bakgrunn</u>	s. 38
5.2	<u>Innbyggernes meninger</u>	s. 39
5.2.1.	<u>Tilhørighet</u>	s. 39
5.2.2.	<u>Demografi og terror</u>	s. 41
5.2.3.	<u>Landutveksling som pressmiddel for å opprettholde diskriminering</u>	s. 42
5.3	<u>Hvorfor er de imot landutveksling?</u>	s. 44
5.3.1.	<u>Tanker om Lieberman-planen og dens gjennomføring</u>	s. 45
5.4	<u>Avslutning</u>	s. 46
Kapittel 6:	<u>Status quo for Lieberman-planen</u>	s. 48
6.1	<u>Det juridiske aspektet</u>	s. 49
6.1.1.	<u>Borgernes rettigheter</u>	s. 49
6.2	<u>Israelske palestinere vil ikke bli en del av Palestina</u>	s. 51
6.2.1.	<u>Nær tilknytning til andre israelske palestinere</u>	s. 52
6.2.2.	<u>Landtilknytning</u>	s. 52
6.2.3.	<u>Hvorfor vil de israelske palestinere bli i Israel?</u>	s. 53
6.3	<u>Israelske posisjoner</u>	s. 55
6.3.1.	<u>På bakkenivå</u>	s. 55
6.3.2.	<u>På toppnivå</u>	s. 55
6.3.3.	<u>Hvorfor er ikke befolket landutveksling offisiell israelsk politikk?</u>	s. 57
6.4	<u>Avslutning</u>	s. 58
Kapittel 7:	<u>Konklusjon</u>	s. 60
Kildeliste		s. 62
Figurer		s. 70
Vedlegg		s. 71

1. Introduksjon

Fredsprosessen har mer eller mindre stått i stampe siden iverksettelsen av Oslo-avtalen i 1999. Partene har kommet med forskjellige tilbud og forslag til løsninger på konflikten som den andre parten av ulike årsaker ikke har kunnet eller villet godta. I forhold til landutveksling har disse tilbudene og forslagene fra israelsk hold gått ut på at Israel får beholde suverenitet over bosettingene på Vestbredden mot at den palestinske enheten får en tilsvarende eller tilnærmet tilsvarende del av israelsk land overført. På forhandlings-nivå har det hele tiden kun vært snakk om å bytte landet de jødiske bosettingene ligger på i Palestina mot ubefolket land i Israel som ligger opp mot grensen til Palestina, men dette har endret seg i løpet av det siste tiåret. Fra sidelinjen i Israel har det kommet forslag om å bytte bort israelsk-palestinske byer som ligger nærme Vestbredden mot kontroll over de største jødiske bosettingene, hvorpå palestinernes president Mahmoud Abbas har uttalt at han ikke vil godta å annektere en eneste israelsk araber gjennom en forhandlet løsning.

De grensene mellom Israel og De okkuperte palestinske områdene som man opererer med i dag er resultatet av militære erobringer fremfor forhandlinger. Dette har gitt et vanskelig grunnlag for forhandlingene om varig fred og endelige landegrenser som har pågått frem til i dag. Det har de siste årene kommet forslag fra flere hold, både i Israel og internasjonalt, om å bytte land i Israel befolket av palestinere mot de jødiske bosettingene på Vestbredden. Utveksling av befolket land, såkalt *populated land swap*, har blitt en del av den israelske diskursen i forbindelse med fredsforhandlingene. Med dette som utgangspunkt skal jeg å ta for meg betydningen av forslaget om utveksling av land befolket av israelske palestinere og jødiske bosettere. Kommer en endelige fredsavtale mellom Israel og PLO til å inneholde utveksling av befolket land? Jeg vil se på som hva taler for og i mot en slik løsning, og avslutningsvis komme med noen betraktninger om hva som må til for at en befolket landutveksling skal finne sted.

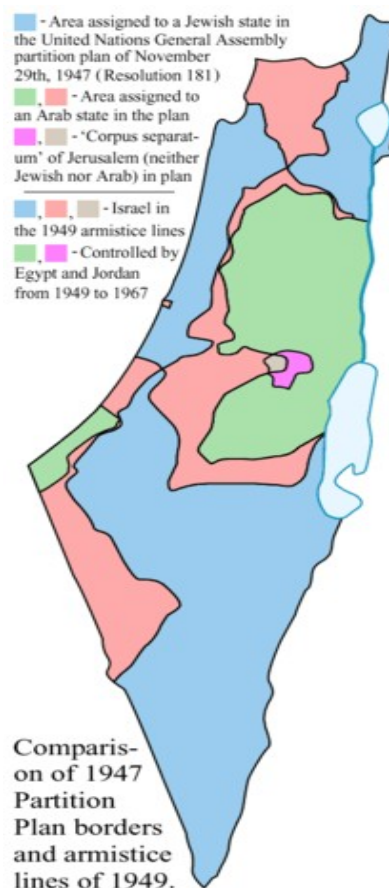
Grensene mellom Israel og De okkuperte palestinske områdene har endret seg mange ganger siden Israels opprettelse i 1948. Det er spesielt tre områder som er viktige, og som danner bakteppe for

dagens status quo mellom Israel og Palestina, noe jeg nå vil gå nærmere inn på. Først vil jeg se på hvordan landegrensene har utviklet seg frem til i dag for å få en bedre forståelse for hvorfor nettopp de områdene som er foreslått utvekslet er så viktige. Deretter vil jeg ta for meg fredsprosessen fra opprettelsen av De palestinske selvstyremyndighetene (PA) i 1995 for å se på hvordan partene har forholdt seg til hverandre. Jeg vil til slutt se på de konkrete forslagene om landutveksling i fredsforhandlingene for å danne et bilde av hvordan disse forslagene har utviklet seg frem til i dag. Finnes det historisk presedens i forholdet mellom Israel og PLO for landegrenser basert på forhandlinger slik det nå forsøkes?

1.1 Grensenes utvikling

Grensene mellom staten Israel og de palestinske territoriene har endret seg drastisk siden Israel ble opprettet. FNs Delingsplan fra 1947 tildelte den fremtidige palestinske staten en utvidet utgave av det som i dag betegnes som Vestbredden, med et omfang fra nord for Jenin til og med Beersheba i sør. I tillegg til dette kom et triangel nord i dagens Israel bestående av Galilea og deler av Haifa-distriktet (se Fig. 1). Her ligger mange av de største arabiske byene i Israel i dag. Gaza-stripen tilfalt også palestinerne, og utgjorde i tillegg til territoriet for dagens Gaza-stripe, et landstykke som strakte seg langs grensen til Egypt i Negevørkenen. Etter krigen mellom Israel og de omkringliggende araberstatene i 1948 ble det inngått en våpenhvileavtale på Rhodos i 1949. I henhold til denne avtalen fikk Jordan kontroll over territorium tilsvarende dagens Vestbredd med enkelte mindre unntak. I tillegg gikk kontroll over territorium tilsvarende dagens Gaza-stripe til Egypt. Resten av området omfattet i FNs delingsplan fra 1947 kom under israelsk kontroll og utgjorde staten Israel.

Fig. 1

Etter Seksdagerskrigen i 1967 endret terrenget seg dramatisk. I tillegg til hele Sinai-halvøyen ble både Vestbredden og Gaza-stripen okkupert av Israel (kartoversikt Ministry of Foreign Affairs Israel, heretter MoFA, 2008). Grensene fra 1967 holdt seg lenge stabile med unntak av enkelte endringer i forbindelse med Yom Kippur-krigen i 1973, da Israel okkuperte mer av Golanhøydene fra Syria samt et forholdsvis beskjedent landstykke på den egyptiske siden av Suez-kanalen (kartoversikt MoFA Israel 2008). I løpet av 1980-tallet ble Sinai-halvøya overført tilbake til Egypt under israelske forsøk på å inngå fred med Egypt.

Gjennom Oslo II-avtalen i 1999 ble Vestbredden delt inn i tre typer graderte områder. Dette var et ledd i gradvis overføring av suverenitet til de palestinske selvstyremyndigheten som ble opprettet under Oslo I i 1994 (Kimmerling og Midgal 2003:347). A-områdene besto av de store palestinske byene og kom under tilnærmet full palestinsk kontroll, men hvor Israel har forbeholdt seg retten til ukoordinerte handlinger der de dømmer det nødvendig for egen sikkerhet. B-områdene besto av palestinsk bebyggelse og noe jordbruksland rundt palestinske byer, og var under delt palestinsk og israelsk kontroll. C-områdene besto hovedsakelig av jordbruksland, land med jødiske bosettinger, og områder definert av Israel som naturreservater, lukket militært område osv. Frem til i dag har Israel bevart denne kontroll over Vestbredden, på grunn av stadig stagninger i forhandlingene. Jeg vil nå gå over til å se på fredsprosessen, fra Oslo-avtalen ble inngått i 1995 for å se på hvordan den har utviklet seg frem til i dag.

1.2 Fredsprosessen mellom Israel og PLO

Gjennomføringen av *The Israeli Palestinian Interim Agreement*¹ fra 1995, bedre kjent som Oslo-avtalen, ble fremforhandlet og spesifisert av partene sammen med USA i *the Wye River Memorandum*² i 1999. Som nevnt tidligere stipulerer Oslo-avtalen en gradvis overføring av suverenitet fra Israel til de palestinske selvstyremyndighetene (PA) gjennom inndelingen i A-, B-, og C-områdene. På Camp David møttes partene i juli 2000 i et forsøk på å fremforhandle en varig fredsavtale, en "Framework Agreement on the Israeli-Palestinian Permanent Status" (Conclusion of

---

1 [Link til originaltekst i kildeliste](#)

2 [Link til originaltekst i kildeliste](#)

Camp David Summit, 2000). Den israelske statsministeren under Camp David-forhandlingene, Ehud Barak, kom med et territorielt tilbud til palestinerne om grensene for den palestinske staten som ble avslått av palestinerne fordi det delte Vestbredden inn i tre usammenhengende enklaver (Le Monde Diplomatique 2000). Palestinerne gikk med på å få 97-98% av Vestbredden, og å bytte de resterende prosentene land mot israelsk land av lik kvalitet og kvantitet (Landau og Eldar 2004).

I løpet av 2000 brøt den andre palestinske Intifadaen ut, med palestinske selvmordsaksjoner og israelske gjengjeldelser (Haaretz 01.10.2010). Daværende president i USA, Clinton, kom med et rammeutkast for videre fredsforhandlinger, de såkalte "Clinton Parameters" i desember 2000 (Clinton Parameters, 2000). Clinton foreslo at løsningen burde være 94-96% av Vestbredden til palestinerne, og at landet annektert av Israel skal kompenseres med en landutveksling bestående av 1-3% land i tillegg til en territoriell avtale som inkluderer trygg passering. Clinton mente videre at partene burde utveksle land for å samle 80% av bosettingene i blokker, få mer sammenhengende land, minimere omfanget av annektert land, og minimere antallet palestinere som blir påvirket. Både PLOs leder Arafat og Israels president Barak godtok dette, og det ble rammeverk for nye forhandlinger i Taba i januar 2001. I Taba gjennomførte partene samtaler hvor de hadde som mål å komme fram til en permanent og stabil løsning. Partene erklærte at de ville kunne overkomme de siste uenighetene sine ved gjenopptagelse av forhandlingene etter valget i Israel (Taba, Joint Israeli-Palestinian Statement 2001). Ariel Sharon ble valgt inn som ny statsminister, og fredsforhandlingene stagnerte.

Midtøstenkvartetten, bestående av USA, EU, FN og Russland, lagde i 2002 en plan for utviklingen av en varig løsning og fred mellom Israel og palestinerne, det såkalte Veikartet (Roadmap to Peace 2002). I Veikartet ble det forespeilet en toårsperiode hvor den palestinske staten skulle bygges i fase I, en maktoverføring til de palestinske selvstyremyndighetene skulle skje i fase II, og en sluttstatusavtale skulle fremforhandles i fase III som skulle ende i 2005, men ingen av partene fullførte sine forpliktelser. Under forhandlinger i Sharm El-Sheikh i februar 2005 erklærte palestinernes president Abbas og den israelske statsministeren Sharon en offisiell slutt på Intifadaen

(Haaretz 01.10.2010). Planen om israelsk uttrekking fra Gaza-stripen og nordlige deler av Vestbredden fikk også bifall fra palestinerne, Egypt og Jordan under forhandlingene i Sharm el-Sheikh i 2005. Dette resulterte i at Israel trakk ut sine soldater og de jødiske bosetterne fra Gaza-stripen, og fra fire bosettinger nord på Vestbredden i løpet av august og september 2005 (MoFA 2005). Dermed fikk de PA tilbake kontrollen over Gaza-stripen, uten at dette roet forholdet til Israel. Fra tilbaketrekkingen i 2005 ble det utført mange angrep fra Gaza-stripen av Hamas, og mot Gaza-stripen av Israel, og i 2007 tok Hamas kontrollen fra Fatah over Gaza-stripen gjennom et kupp (Haaretz 01.10.10).

I 2008 fremforhandlet Egypt en kortvarig fredsavtale mellom Israel og Hamas, som ble brutt i desember, og resulterte i overfallet på Gaza, eller den såkalte Gaza-krigen. I løpet av innledende fredsforhandlingssamtaler med USAs spesialutsending til Midtøsten, George Mitchell, i mai 2010 ble det rapportert om at palestinske forhandlere var beredt til å gå med på betydelig høyere landutveksling enn tidligere, opp mot 4% land (Haaretz 21.05.2010). Først i september 2010 fikk Obama-administrasjonen igang direktesamtaler mellom partene igjen, men også disse stagnerte da Israel ikke forlenget stansen i bygging av bosettinger på Vestbredden. Palestinernes president Abbas så på en slik forlengelse som avgjørende for videre forhandlinger ettersom bosettingene på Vestbredden utgjør et vanskelig punkt som partene må bli enige om. Jeg vil nå gå over til å se på hvordan spørsmålet om land har utviklet seg i forhandlingene. Til å begynne med var dette et israelsk forslag fordi de ville ha kontroll over bosettingen på Vestbredden, men etterhvert har også palestinerne sagt seg villige til å bytte land.

1.2.1 Utviklingen i forhandlingene om land

Forslag og krav om land har ikke endret seg hyppig gjennom fredsprosessen, og de ble ikke alltid besvart av motparten fordi de ofte fremsto som uakseptable. Gradvis endring er likevel å spore. I 2003 uttalte daværende statsminister Ehud Olmert at formelen for rammeverket i en unilateral løsning var å maksimere antallet jøder og minimere antallet palestinere, ikke trekke seg tilbake til 1967-grensene og ikke dele Jerusalem. "Large settlements such as Ariel would 'obviously' be

carved into Israel” (Haaretz 2003). Det var altså til å begynne med kun Israel som fremla ønsket om og nødvendigheten av landutveksling.

Det ble i 2007 antydnet fra israelsk hold at en trygg passasje for palestinerne fra Vestbredden til Gaza burde inkluderes i en landutveksling i en kommende avtale, noe som ble blankt avvist av PAs president Mahmoud Abbas (Haaretz 23.08.2007). Dette var et forsøk fra Israel på å minske landområder de må avstå i en landutveksling, ved å utnytte behovet for en trygg passasje mellom Vestbredden og Gaza. Palestinernes ledende fredsforhandler, Ahmed Qureia, uttrykte i 2007 at de var rede til å overgi deler av Vestbredden til Israel hvis de ble kompensert med en lik mengde israelsk territorium, og det palestinske lederskapet begynte i økende grad å fremme denne ideen til tross for at dette implisitt anerkjente at store jødiske bosettinger ville bli værende (Haaretz 10.10.2007). Det første eksakte tall satt på kravet om land for den palestinske staten kom fra President Abbas i et intervju på palestinsk TV i 2007, de ønsket å etablere en stat på 6,205m² av Vestbredden og Gaza-stripen (Haaretz 11.10.2007).

I 2008 foreslo daværende statsminister Olmert at Israel skulle beholde 7% av Vestbredden, mens palestinerne skulle få land tilsvarende 5,5% av Vestbredden i bytte, hvilket vil si at palestinerne ville bli sittende igjen med ca 93% av Vestbredden. Israel mener passasjen mellom Vestbredden og Gaza-stripen veier opp for ulikheten i det foreslåtte byttet (Haaretz 12.08.2008). President Abbas' talsmann kom med følgende svar: “The Palestinian side will only accept a Palestinian state with territorial continuity, with holy Jerusalem as its capital, without settlements, and on the June 4, 1967 boundaries” (Haaretz 12.08.2008). Det ble igjen forsøkt fra israelsk hold å minimere arealet på landområdene de så for seg å bytte.

I september 2009 tilbød statsminister Olmert palestinerne suverenitet over Jordandalen i bytte mot at Israel beholder de tre hovedbosettingsblokkene på Vestbredden, noe som ville gitt Israel Ariel, Maale Adumim og Gush Etzion under sin kontroll (Haaretz 28.09.2008). Dette tilbudet kunne virke storsinnet ettersom Jordan-dalen har det meste og beste jordbrukslandet på Vestbredden, men det ble ikke anerkjent av PA ettersom det er en selvfølge at Jordan-dalen skal tilfalle den palestinske staten. Helt på tampen av sin periode som statsminister i 2009 økte Olmert tilbudet til PA og Abbas,

land rundt Gaza-stripen i bytte mot bosettingsblokkene som Israel ønsker å annektere offisielt. I følge Abbas ville det økte tilbudet gitt palestinerne land tilsvarende 100% av Vestbredden. Abbas la også til at det tilbudte landet var fritt for både israelske bosettinger og israelske arabere, og at "I clarified that I refused to annex even one Israeli Arab citizen" (Haaretz 2009). På dette tidspunktet stagnerte forhandlingene noe, men i mai 2010 uttalte president Abbas igjen at han er rede til å bytte noe land med Israel, men at det fremdeles gjenstår avvik på hvor mye land som skal byttes (Haaretz 2010).

I mars 2011 gikk nåværende statsminister Nethanyahu tilbake på forhenværende statsminister Olmerts lovnad om kontroll over Jordan-dalen til palestinerne. Nethanyahu skal ha uttalt at i en hvilken som helst fremtidig avtale vil IDF (Israeli Defence Forces), og dermed de israelske myndighetene, beholde kontroll over Jordan-dalen (Haaretz 2011). Basert på tidligere uttalelser fra det palestinske lederskapet er ikke dette forutsetninger de kan eller vil godta, og dermed står fredsprosessen og forhandlingene om utveksling av land stille inntil videre.

1.3 Metode og etikk

For å belyse temaet om landutveksling har jeg benytte meg av både muntlige og skriftlige kilder. I og med at Israel er et demokrati er det stor åpenhet omkring temaet og verken jøder eller arabere er tilbakeholdne på hva de mener, noe som resulterer i en rik diskurs. Forskningsartikler og nyhetsartikler sammen med annen faglitteratur vil utgjøre det skriftlige grunnlaget. I januar 2011 var jeg på feltarbeid for å snakke med israelske palestinere i Umm el-Fahm i Nord-Israel, og informantene mine derfra utgjør det muntlige grunnlaget. Umm el-Fahm er en av de største palestinske byene i Israel, og en av byene som er hyppigst nevnt i forbindelse med utveksling av befolket land. Derfor vil byen og dens innbyggere være en relevant case for å få innsyn i israelske palestineres holdninger til forslaget om befolket landutveksling. Jeg synes det er særlig viktig å trekke frem nettopp dette aspektet fordi de israelske palestinernes holdninger er underkommunisert. Det er viktig å få frem begrunnelsene for holdningene, fordi dette vil kunne gi bedre forståelse

mellom partene, som på sikt vil kunne gjøre det enklere å komme til en varig løsning.

1.3.1 Etiske hensyn

Israel er en relativt åpen og demokratisk stat, og det er trygt å diskutere politiske spørsmål som på sett og vis er sensitive for staten. Informantene vil derfor ikke bli utsatt for noen fare i forbindelse med intervjuene mine, det har derfor ikke vært behov for å anonymisere dem. Det har vært informert deltagelse, det vil si, de har på forhånd kjent til hva jeg ønsker å snakke om. Jeg mener at åpenhet heller ikke påvirket informantene mine på noen måte som endret på svarene jeg fikk, hvilket er en av farene ved full åpenhet (Hellevik 2006:107). Samtidig var det viktig at de var fullstendig klar over hva jeg var interessert i å vite, ettersom israelske palestinere er et noe betent tema i Israel. Det utgjør altså ingen direkte fare å snakke om landutveksling og andre innenrikspolitiske anliggender, men jeg var åpen for at folk av personlige årsaker ikke ønsket å uttale seg om temaet.

1.3.2 Intervju

Intervjuene ble foretatt på engelsk da mine arabiskkunnskaper ikke er tilstrekkelige til å gjennomføre intervju. I et par tilfeller snakket informantene mine lite eller dårlig engelsk, da fikk jeg hjelp av Hassan Jabareen til å oversette. Det er ikke en ideell situasjon å være avhengig av andre for oversettelse, men siden dette i liten grad var nødvendig har det ikke påvirket resultatet av intervjuene nevneverdig. De fleste informantene min snakket meget godt engelsk, hvilket gjorde kommunikasjonen meget god, selv om engelsk verken er mitt eller deres morsmål.

Jeg gjennomførte såkalte uformelle intervju, for å være åpen for uforutsette forhold, og for å kunne tilpasse nye spørsmål etter dette (Grønmo 2004:159). Alle informantene mine er i noen grad politisk engasjerte og har god kjennskap til temaet for feltarbeidet mitt, noe jeg mener er viktig for at de skulle kunne komme med kvalifiserte uttalelser i tillegg til personlige meninger. Jeg var derfor

veldig nøye på å stille åpne spørsmål for ikke å legge min forutinntatthet i i munnen på dem, da deres oppriktige personlige meninger var det jeg ønsket å høre. Ved å stille spørsmål uten å oppgi forventede svarformuleringer svaralternativer oppnådde jeg frie svar. Dette er med på å gi plass til nyanser i standpunktene (Hellevik 2006:146).

1.4 Problemstilling og oppbygging

Det er liten historisk presedens i forholdet mellom Israel og PLO for fremforhandlede endringer av landegrensene mellom Israel og de okkuperte palestinske områdene. Frem til idag har endringer hovedsakelig skjedd ved militære erobringer fra Israels side, hvilket gir et skjørt grunnlag for en endelig fremforhandlet avtale. Spørsmålet jeg søker å belyse i denne oppgaven er derfor: Kommer en endelige fredsavtale mellom Israel og PLO til å inneholde utveksling av befolket land? I kapittel 2 ser jeg på om det finnes historisk presedens for en slik utveksling. I kapittel 3 tar for meg bosettingsproblematikken som er en viktig del av bakgrunnen for behovet for landutveksling. I kapittel 4 vil jeg ta for meg de konkrete forslagene om befolket landutveksling, den såkalte Lieberman-planen. I kapittel 5 vil jeg redegjøre for hva israelske palestinere føler og tenker om befolket landutveksling, gjennom casen Umm el-Fahm. I kapittel 6 vil jeg analysere status quo for Lieberman-planen i dag, før jeg i kapittel 7 vil konkludere med at slik som forholdene er nå vil ikke en endelige fredsavtale mellom Israel og PLO inneholde utveksling av befolket land. Nå vil jeg som sagt gå over til å se på historiske eksempler på landutveksling.

2. Historisk presedens for land- og befolkningsutveksling

2.1 Overføring av suverenitet

Overføring av suverenitet over land og befolkning mellom Israel og den fremtidige palestinske staten er en viktig del av fredsforhandlingene mellom partene for å bli enige om en varig landegrense og varig fred. Det har de siste årene kommet gjentatte forslag fra mange sider i det israelske samfunnet om å bytte palestinske byer i Israel, i stedet for tomt land, mot bosettingene på Vestbredden som et ledd i å oppnå en ren jødiske stat (Bigger 1998, Yisrael Beiteinu 2007, Lieberman 2010). Støtte til overføring av israelske statsborgere til den palestinske staten har nå blitt en legitim og eksplisitt del av den offentlige debatten i Israel (Arieli og Schwartz 2006:33). Finnes det historisk presedens for forslagene om utveksling av befolket land? Hvilken lærdom kan man dra fra tidligere landutvekslinger? For å undersøke dette vil jeg se på eksempler på overføring av suverenitet over land og befolkning i historien. Det er viktig fordi dette kan være en rettesnor for hvilke fremgangsmåter som gir varige løsninger.

2.1.1 Schleswig-Holstein

Overføring av suverenitet over land og befolkning mellom stater har forekommet ved mange anledninger. Det har blitt brukt for å løse konflikter mellom nasjoner, svært ofte i forbindelse med etterkrigsoppgjør. Land- og befolkningsutveksling har historisk sett forekommet i områder hvor flere nasjoner mener å ha krav på suverenitet, og hvor befolkningen er splittet mellom disse. Et eksempel på dette er området Schleswig-Holstein som i dag ligger delvis sør i Danmark og delvis nord i Tyskland. Historisk sett har suvereniteten over dette området vekslet mellom regenten av dagens Danmark og regenten av dagens Tyskland. Da første verdenskrig var over i 1918 og Tyskland kom ut som den store taperen skrev de under på Versailles-traktaten³ med de allierte, Storbritannia, Frankrike og Russland. I følge traktatens artikkel 109 skulle grensen mellom

---

³ Treaty of Versailles, originaltekst på <http://www.firstworldwar.com/source/versailles31-117.htm>

Danmark og Tyskland bestemmes av befolkningens ønsker. Dette ble avgjort ved at det ble holdt folkeavstemning i det nordlige og sentrale Schleswig-Holstein om hvilket land de ønsket å tilhøre. Resultatet av denne avstemningen var unison. Flertallet i den nordlige delen av Schleswig-Holstein stemte for å tilhørighet til Danmark, mens det i den sentrale delen ble flertall for tilhørighet til Tyskland. Den nye grensen mellom Danmark og Tyskland ble dermed trukket opp etter befolkningens ønsker.

2.1.2 Tyrkiske områder etter Første verdenskrig

Lausanne-traktaten i 1923 førte også til overføring av suverenitet over land og befolkning. Denne fredsavtalen mellom de allierte maktene og Tyrkia kom etter den tyrkiske uavhengighetskrigen som resulterte i det osmanske imperiets undergang og etableringen av staten Tyrkia. Gjennom Lausanne-traktaten⁴ av 1923 ble suverenitet over Kypros overgitt fra Tyrkia til Storbritannia, og flere landområder overført fra Tyrkia, hovedsakelig til Hellas. Befolkningen på Kypros fikk i henhold til artikkel 21 i traktaten automatisk britisk statsborgerskap, men med mulighet for å velge å søke om tyrkisk statsborgerskap innen to år fra traktaten ble underskrevet. De tyrkiske statsborgerne som bodde i områder som ble overført til blant annet Hellas fikk i følge traktatens artikkel 30 statsborgerskap i deres nye stat. I følge artikkel 31 kunne tyrkiske statsborgere over 18 år som mistet sitt tyrkiske statsborgerskap og som fikk nytt gjennom artikkel 30, innen to år velge å få tyrkisk statsborgerskap igjen. Personer over 18 år av andre raser (etnisiteter) enn den som utgjør majoriteten i det enkelte området som ble overført fra Tyrkia til andre nasjoner fikk i henhold til traktatens artikkel 32 retten til å velge å tilhøre en av statene hvor majoriteten tilhører samme rase (etnisitet) som den personen som brukte retten til å velge, underlagt at den nye staten må samtykke.

2.1.3 Saarland

Saarland er et lite territorium på grensen mellom Frankrike og Tyskland som har vært under skiftende suverenitet oppgjennom historien. Området er rikt på kull og mineraler, og var således viktig i den europeiske industrialiseringen. Rundt 1920 ble området lagt under fransk og britiske

---

⁴ Treaty of Lausanne, originaltekst tilgjengelig på http://wwi.lib.byu.edu/index.php/Treaty_of_Lausanne

suverenitet i henhold til Versailles-traktaten. Etter at et 15 år langt mandat fra Folkeforbundet var over i 1935 ble det holdt en folkeavstemning, i henhold til Versailles-traktatens artikkel 48 og 49. Resultatet av folkeavstemningen var at Saarland ble en del av Tyskland (Saarland.de 2011). Under andre verdenskrig, i 1939, invaderte Frankrike Saarland som svar på Tysklands okkupasjon av Polen. Frankrike beholdt Saarland under sin administrasjon som Saar-protektoratet fram til 1955. I 1954 utviklet Frankrike og Vest-Tyskland en plan for å etablere et uavhengig Saarland, men dette ble avvist av en folkeavstemning hvor over 60% av befolkningen stemte mot forslaget (European Navigator 2011). Innbyggerne i Saarland var ikke fornøyd med fransk styre, og i 1956 skrev Frankrike og Vest-Tyskland under Luxemburg-avtalen som sørget for politisk re-integrasjon for Saarland i Tyskland fra og med 1. januar 1957 (European Navigator 2011).

2.1.4 Kypros

Kypros, som gjennom Lausanne-traktaten kom under britisk suverenitet, ble i 1960 selvstendig etter en avtale inngått av Storbritannia, Tyrkia og Hellas. Fram til 1974 var situasjonen på øya preget av uro, fra 1963 hadde den etniske konflikten gått over i åpen konfrontasjon (Joseph 1997:55). Etter et forsøk på statskupp fra den greske juntaen lanserte Tyrkia en full militærinvasjon på Kypros i 1974, og hadde etter kort tid kontroll over 37% av øya (Joseph 1997:51). Tyrkia rettferdiggjorde sin inngripen på Kypros på juridisk og etnisk grunnlag, de ville opprettholde stabilitet der i forbindelse med det forsøkte militærkuppet i Athen (Joseph 1997:51). Etter å ha befestet sin suverenitet over 37% av Kypros ble gresk-kypriotene som bodde på den okkuperte nord-delen tvunget med makt til å dra til den sørlige delen, mens de tyrkiske kypriotene i sør ble overført til nord (Joseph 1997:53). Tyrkia anerkjente en ny stat på den okkuperte nord-delen, "The Turkish Republic of Northern Cyprus", og denne politiske enheten er under tyrkisk suverenitet, men fordømmes av blant annet Europarådet og EU (Joseph 1997:53-54).

2.2 Avslutning

Det har vært vanlig praksis å la folk bestemme sin egen skjebne når det gjelder overføring av suverenitet over befolkning og land. I de tilfellene av landutveksling jeg har sett på har det

hovedsakelig foregått på to måter. Den første måten er ved folkeavstemning, den andre er at folk i utgangspunktet har fått nytt statsborgerskap, men at de som ønsker det har fått mulighet til å be om å få tilbake det gamle statsborgerskapet sitt. Den befolkningsgruppen det gjelder har fått anledning til å stemme over hvor de ønsker å tilhøre, og konsekvent hvilket statsborgerskap de ønsker, hvilket er tilfellet i de to europeiske eksemplene Saarland og Schleswig-Holstein. Ettersom disse to områdene i dag er fredelige tyder det på at det er vellykket å la de berørte avgjøre gjennom folkeavstemning hvor de vil tilhøre. Det finnes altså presedens for å la de israelske palestinerne velge selv gjennom folkeavstemning om de ønsker å bli en del av den palestinske staten.

Da Kypros ble overført til Storbritannia, og andre tyrkiske områder ble overført til blant annet Hellas gjennom Versailles-traktaten etter første verdenskrig fikk menneskene som bodde i de nevnte områdene automatisk britisk statsborgerskap. De fikk også mulighet gjennom traktaten til å velge å beholde det tyrkiske statsborgerskapet sitt. De ble altså påført en endring de i første omgang ikke kunne nekte, men om denne endringen ikke var ønskelig for dem kunne de gå tilbake til sitt opprinnelige statsborgerskap. Dette er en løsning som tilsynelatende kunne fungert for de israelske palestinerne, hvis Israel kan garantere at de som ønsker det vil få tilbake sitt israelske statsborgerskap.

Den tyrkiske invasjonen av det uavhengige Kypros i 1974 brukte den greske militærjuntaens kuppforsøk i Hellas som påskudd til å gå inn for å bevare freden. Greske kyprioter ble fordrevet fra øyas nordlige del med makt, hvilket fordømmes internasjonalt, og en ny tyrkisk kypriotisk republikk ble opprett, som ikke er anerkjent av andre enn Tyrkia. Endring av demografiske forhold med makt ser i Kypros' tilfelle ikke ut til å være en god løsning. Det er dermed også grunnlag for å si at en gjennomføring av befolket landutveksling mellom Israel og PLO mot israelske palestineres vilje vil kunne gi en mindre stabil og varig løsning enn ved samtykke.

3. Bosettingsproblematikken

“Our territorial conquests and redemptions will not be assured if we do not succeed in erecting a great and closely linked chain of settlements, especially settlements of soldiers, in the borders, in the Negev, on the coast, in the Jerusalem corridor, around Safed, and all other areas of importance”. David Ben-Gurion, Israel første statsminister (Lustick 1980:41)

En av de viktigste årsakene til at en landutveksling mellom Israel og De palestinske områdene er nødvendig er de jødiske bosettingene på Vestbredden. Uten bosettingene fremstår det ingen umiddelbare grunner til å utveksle land mellom Israel og den fremtidige palestinske staten, selv om det fra israelsk hold snakkes om at det sikkerhetsmessig er for kort distanse mellom Vestbredden og ut til havet. I dette kapitlet skal jeg ta for meg den historiske utviklingen fra de første jødiske bosettingene ble bygd, og den israelske bosettingspolitikken for å se på hvordan den har utviklet seg frem til idag. Som nevnt er bosettingsproblematikken en viktig del av bakgrunnen for nødvendigheten av landutveksling mellom Israel og Palestina. For å få til en varig fred mellom de to partene må avtalen føles rettferdig for begge parter. For Israel vil det si kontroll over sine statsborgere og den infrastrukturen som er bygd opp for dem på Vestbredden, mens det for palestinerne betyr en stat der de har suverenitet over et sammenhengende territorium. At det ligger jødiske bosettinger på det territoriet som skal tilhøre den palestinske staten utgjør et problem for hvordan en varig avtale skal se ut i praksis. Dette er bakgrunnen for at de forskjellige landutvekslingsforslagene har kommet på forhandlingsbordet.

3.1 Viktige bosettinger

Begrepet bosetting ble opprinnelig brukt om alle jødiske bygningsutviklinger i Israel, men det brukes nå eksklusivt om boenheter kun for jøder på strategiske områder i Øst-Jerusalem og på Vestbredden (Palestine Monitor 2010). Den første bosettingen på Vestbredden, Kafr Etzion, ble bygd i september 1967, og flere dukket opp i området rundt de neste 20 årene (MERIP 1977:17). Kafr Etzion var den første av rundt 20 bosettinger som i dag utgjør Gush Etzion (Etzion-blokken) sør for Jerusalem, og ledelsen for blokken anslår at de har en samlet befolkning på omlag 20,000 (Gush Etzion 2011). Har Gila-bosettingen ble grunnlagt i 1968 rett sør for Jerusalem for å skape en

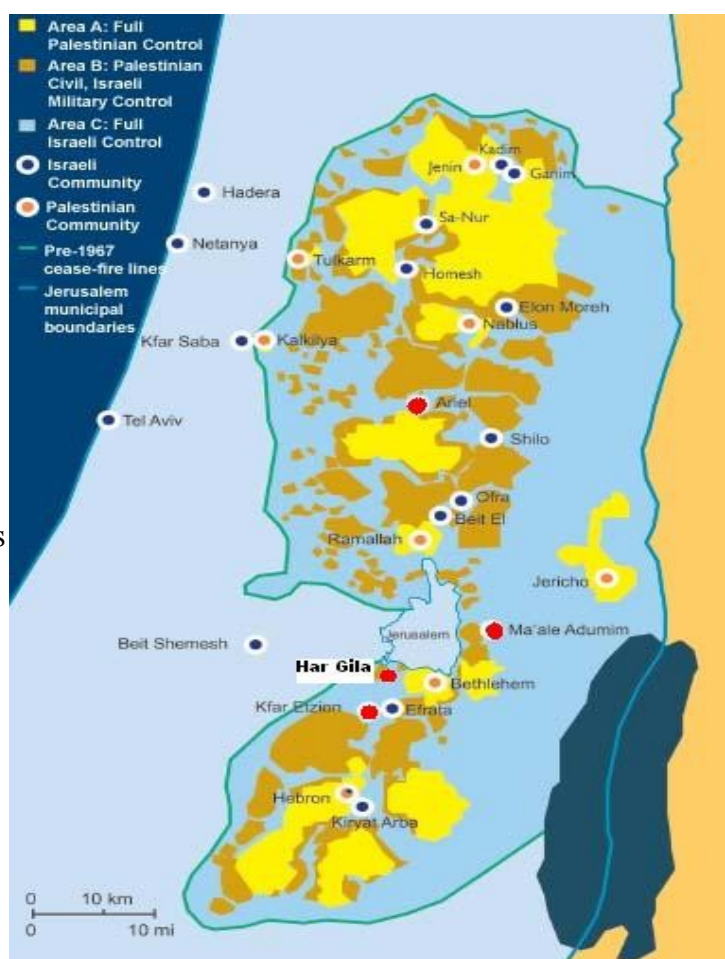
forbindelse mellom Jerusalem, Kafr Etzion og Bethlehem (MERIP 1977:18). Senere har bosettingen Gilo blitt bygd ut like i nærheten, og utgjør i dag nærmest et nabolag i utkanten av Jerusalem. Maale Adumim ble grunnlagt 15 km øst for Jerusalem i 1975 etter en rekke eksproprieringer av palestinsk land mellom 1972 og 1975 (MERIP 1977:18). Bosettingen Ariel ble bygd i det sentrale Vestbredden i 1978, mellom Nablus og Ramallah, og har i dag ca 17,559 innbyggere (B'Tselem 2011). Ariel omslutes i dag av Separasjonsbarrieren påbegynt av Israel i 2002 (B'Tselem 2011). Disse bosettingene er strategisk viktige, og anses for å være aktuelle i forbindelse med en landutveksling (Al Jazeera Intl. 2011).

3.2 Bosettingene som israelsk politikk

3.2.1 Fra 1967 til 1977

Etter Israels okkupasjon av Vestbredden og Gaza-stripen i forbindelse med Seksdagerskrigen i 1967 begynte byggingen av jødiske bosettinger i disse områdene med Kfar Etzion, som nevnt tidligere. Til å begynne med var formålet med bosettingene å skape en buffersone, og i det første tiåret av okkupasjonen oppfordret de forskjellige regjeringene bosettinger til å beskytte Israel (Euronews 2010). Fra 1967 og til i dag har Israel bygd bosettinger på Vestbredden og i Jordandalen langs tre linjer; den første på østsiden av Jordanelven nedover til Dødehavet, den andre på de østlige slettene i Nablus-fjellkjeden, og den tredje langs grensen mellom Israel og

Fig. 2 Vestbredden med bosettinger og palestinske områder

Vestbredden (MERIP 1977:16). Det var nasjonal konsensus til støtte for bosettingspolitikken, og kritikerne befant seg isolert på de politiske ytterkantene (Aronson 2009:161). Bosetterne ble sett på som ”våre gutter”, som fortsatte den lange sionistiske tradisjonen med å markere grensene for jødisk suverenitet (Aronson 2009:161). I 1974 hadde begrensingene Labour-partiet forsøkte å legge på bosettingspolitikken begynt å smuldre bort, og skulle forsvinne helt med Likuds maktovertagelse i 1977 (Aronson 2009:161).

Perioden 1974 til 1977, de årene Yitzhak Rabin var statsminister, oppsummeres slik av lederen for ministerkomiteen for bosettingsaffærer, Israel Galili:

”During this period, fifty-two settlements were established, including thirty-three outside the Green Line (the pre-1967 borders of Israel): nine in the Golan Heights, nine in the Jordan Valley, three in Gush Etzion, nine in the Rafah area and three urban settlements elsewhere” (JoPS 1978:127)

3.2.2 Fra 1977 og utover

Da Likud med Menachem Begin som statsminister overtok regjeringsmakten i 1977 endret bosettingspolitikken seg. Regjeringens komite for bosettingsaffærer legaliserte i 1977 flere bosettinger som hadde blitt bygd uten godkjenning (JoPS 1978:126). De israelske bosettingene på Vestbredden kom mer i fokus, og utenriksministeren på den tiden, Moshe Dayan, uttalte følgende: ”I regard Judea and Samaria as our ancient homeland and what I want is that we should not be regarded as strangers there. The Jews must acquire pieces of land in this country and establish homes and settlements on them (with government planning and direction)”. (JoPS 1978:126,127). Opprettelsen av bosettinger på Vestbredden ble tillagt svært stor vekt. Under Menachem Begins lederskap, og gjennom 1980-tallet ble bosetting i ”Eretz Israel” (området som var Palestina-mandatet) hyllet som et uttrykk av det beste innen sionismen og som et passende ”sionistisk svar” til palestinsk motstand mot jødiske bosettinger over alt i Palestina (Aronson 2009:161).

Etableringen av bosettinger, blant annet på Vestbredden, ble sterkt oppfordret av blant annet ledere av bosettingsbevegelsen i Gush Etzion, og de ønsket ytterligere utvidelser av de eksisterende

bosettingene (JoPS 1978:128). Ariel Sharon, landbruksminister under Begin-regjeringen, og senere statsminister, var en sterk pådriver i regjeringen for etablering av bosettinger. Han tegnet opp en tjueårs bosettingsplan for den ubebygde delen av Eretz Israel (JoPS 1978:130). I følge en uttalelse fra Rakah, det israelske kommunistpartiet, gikk planen ut på å bosette tre millioner jøder i en sammenhengende rekke av bosettinger fra Golanhøydene i nord til Sharm El- Sheikh i sør, og fra Jordandalen til kystslettene i løpet av 20-30 år (JoPS 1978:132). Akiva Eldar, politisk journalist i Haaretz kom med følgende forklaring på Sharons plan;

“Sharon realized that ideology is not enough, you don’t need dreamers, you need doers, you need to bring people who will actually keep working in Israel and create a kind of “bedroom communities” both secular, not only orthodox, and tempt people with cheap land, with commuting services, paved roads, highways.” (EuroNews 2011)

Likuds fremskredne bosettingspolitikk holdt stø kurs til langt ut på 1980-tallet. Den første palestinske Intifadaen som brøt ut i desember 1987 førte til at den israelske befolkningen, både sosialt og politisk, i synkende grad så på bosettingspolitikken med forherligelse og idealisering (Aronson 2009:161). Til tross for denne endringen i folkelig oppfatning, fortsatte bosettingsutvidelsene i løpet av Oslo-årene parallelt med fredsprosessen ettersom bosettingene eksplisitt hadde blitt ekskludert fra den diplomatiske agendaen, og snakk om evakuering av bosettinger var fraværende i den israelske folkedebatten (Aronson 2009:161). Da Ariel Sharon som statsminister i 2005 evakuerte bosettingene i Gaza, og fire bosettinger nord på Vestbredden, var det med overveldende folkelig støtte (Aronson 2009:162).

3.2.3 Situasjonen idag

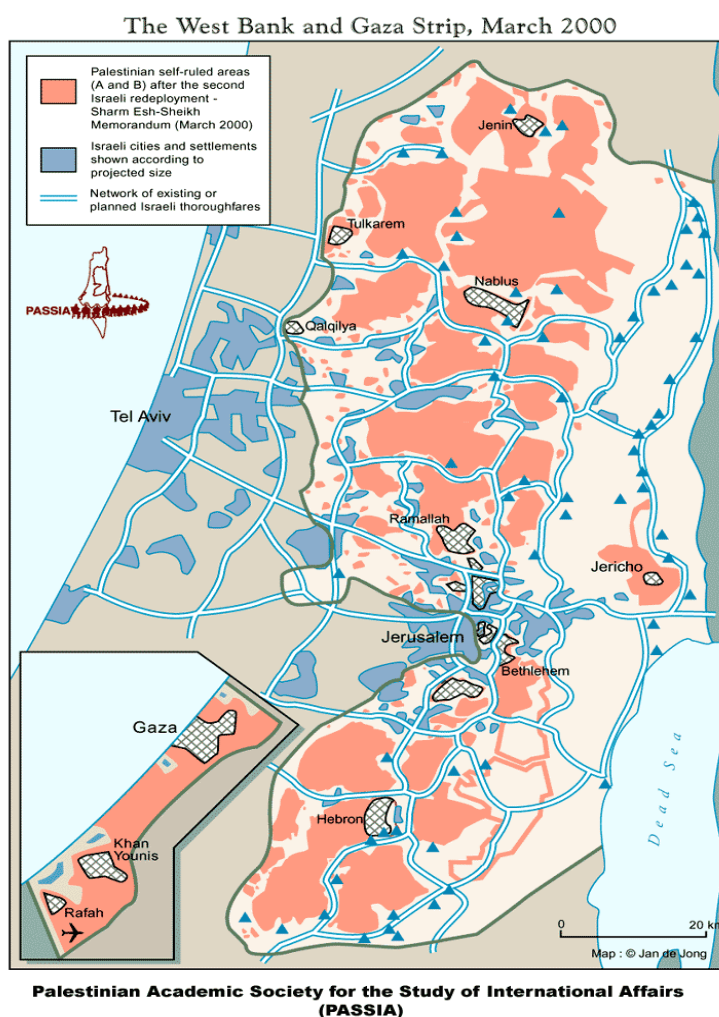
Det er for tiden omtrent 120 israelske bosettinger og 100 israelske utposter bygd på palestinsk land okkupert av Israel i 1967 (B'Tselem 2011). Israel bygger fortsatt nye bosettinger, og bygger ut allerede eksisterende, samtidig som de støtter nye bosettere finansielt (Haaretz 2011, *Development Towns and Development Zones Law* 1988). Den samlede befolkningen i bosettingene er på omlag 478,000; 188,100 israelere bor i, og rundt, Øst-Jerusalem, og enda 290,700 israelere er spredd rundt på Vestbredden (B'Tselem 2011). Til sammenligning bor det 2,568,000 palestinere på

Vestbredden og i Øst-Jerusalem (estimasjon for juli 2010, CIA Factbook 2011), og 1,535,600 palestinere i Israel (CBS Israel 2010)⁵. Det planlegges, og gis tillatelser til byggingen av stadig mer israelske bebyggelse på den okkuperte Vestbredden, både mellom grensen (den grønne linje) fra 1949 og Separasjonsmuren, og øst for Separasjonsmuren i tillegg til rundt Jerusalem (Palestine Monitor 2010).

3.3 Bosettingsproblematikken

Bosettingene er bygd på mindre enn 3% av arealet til Vestbredden, men israelske bosettinger dominerer en betydelig andel av palestinsk land. Den ekstensive infrastrukturen, nettverket av såkalte bypass roads eksklusivt for bosettere, fører av israelske sikkerhetshensyn til at palestinerne ikke har tilgang til 38% av Vestbredden ifølge B'Tselem (B'Tselem 2011), og mer enn 40% i følge Palestine Monitor (PalMon Factsheet 2010). Dette skyldes at det på hver side av by-pass-veiene er en buffersone på 50-75 meter hvor all bygging er forbudt (PalMon Factsheet 2010). I forbindelse med fremtidig landutveksling vil ikke Israel lenger ha kontroll over dette ekstensive

Fig. 3 Bosettinger og bosettingsveier

⁵ Her er det usikkert om CBS også regner med palestinerne i Øst-Jerusalem i antallet palestinere i Israel. De palestinerne som bor i Øst-Jerusalem er *permanent residents*, det vil si at de har en del rettigheter i Israel, uten at de har fullverdig statsborgerskap.

veinettet, der palestinerne i dag er nektet tilgang av hensyn til bosetternes sikkerhet. Slik det har vært diskutert mellom partene i forskjellige forhandlingsrunder er det snakk om å bytte 5-7% land fra Israel over til De palestinske områdene mot bosettingene, uten at veinettet nevnes spesifikt. Det vil si at ved en landutveksling vil palestinerne få tilbake tilgang til det aller meste av landet sitt. Buffersonen rundt by-pass-veiene og mangelen på palestinsk tilgang har ført til et stort tap av jordbruks- og privateid palestinsk land (PalMon Factsheet 2010). Land i Jordan-dalen, men også på andre deler av Vestbredden, har potensiale til å spille en meget viktig rolle for å gjenopprette og utvikle den palestinske økonomien, blant annet på grunn av sitt jordbrukspotensiale (PalTrade 2010). Nettopp på grunn av dette potensialet er det viktig for palestinerne å få tilbake kontroll over land som til nå har vært utilgjengelig i forbindelse med bosettingene, fordi det vil øke livsgrunnlaget deres og bidra til en mer levedyktig stat.

3.4 Internasjonal lovgivning

De jødiske bosettingene på Vestbredden er meget omstridte i forhold til internasjonal lovgivning. Internasjonale konvensjoner fra 1800-tallet og frem til i dag taler for at bosettingene er ulovlige. I Haag-konvensjonen fra 1899, seksjon III, (*On Military Authority over Hostile Territory*), artikkel 46, stadfestes det at privat eiendom ikke kan konfiskeres i det okkuperte territoriet (Yale, Avalon Project 2011). I den Fjerde Geneve-konvensjonen (1949, *Protection of Civilian Persons in Time of War*), artikkel 49, stadfestes det at okkupasjonsmakten ikke skal deportere eller overføre deler av sin egen sivile befolkning til territoriene den okkuperer (ICRC 2011). FNs Sikkerhetsråds Resolusjon 446 fra 1979 bekrefter at den Fjerde Geneve-konvensjon fra 1949 er gjeldende for de arabiske territoriene okkupert av Israel siden 1967, inkludert Jerusalem (FN 1979).

Dette tilsier at de israelske palestinernes sak vil styrkes hvis forslaget om utveksling av befolket land når forhandlingsbordet offisielt. Ikke bare fordi de er lovlige statsborgere mens bosetterne på Vestbredden er ulovlige i henhold til internasjonal lovgivning, men også på grunn av de israelske palestinernes stilling som lokalbefolkning, som jeg vil gå nærmere inn på i kapittel 6.

3.5 Avslutning

De jødiske bosettingene på Vestbredden gjør det vanskelig for partene i konflikten å komme fram til en løsning som begge sider kan godta. Grunnen til dette er at de ligger på territorium som er tiltenkt den palestinske staten. Omlag 40% av territoriet på Vestbredden er utilgjengelig for palestinerne som følge av bosettingene. Dette er både på grunn av selve bebyggelsene, og også jordbruksland som benyttes i sammenheng med disse, men spesielt på grunn av det omfangsrike veinettet som binder bosettingene sammen med hverandre og Israel. Den israelske bosettingspolitikken har helt siden okkupasjonen av Vestbredden og Gaza i 1967 vært rettet mot å hele tiden etablere nye bosettinger for å feste grepet om Vestbredden. Fokuset på etablering og utvidelse av bosettinger ble sterkere etter at Likud overtok regjeringsmakten i 1977, og denne politikken har fortsatt fram til i dag. Unntakene er tilbaketrekkingen fra bosettingene i Gaza og i nordlige deler av Vestbredden i 2005.

Problematikken rundt bosettingene kompliserer fredsprosessen og forhandlingene og gjør at noe så viktig som å bli enige om hvor landegrensene skal gå hittil har vært umulig. Bosettingenes juridiske status utgjør også et viktig punkt for de israelske palestinerne i deres argumentasjon mot forslaget om utveksling av befolket land, noe jeg vil komme tilbake til senere i case-kapitlet. Først skal jeg ta for meg forslaget om å bytte bosettingene på Vestbredden mot land i Israel tettbefolket av israelske palestinere, kjent som Lieberman-planen, et forslag som har blitt stadig vanligere det siste tiåret.

4. Lieberman-Planen

I fredsprosessen mellom Israel og palestinerne forhandles det, som jeg tar for meg i introduksjonskapittelet, om utveksling av land for å danne varige landegrenser. I forbindelse med disse forhandlingene har det fra flere hold i Israel kommet forslag om å bytte land tettbefolket av israelske palestinere i stedet for å bytte ubefolket land i Israel mot bosettingene på Vestbredden (Bigger 1998, Yisrael Beiteinu 2007, Lieberman 2010). Dette blir en måte for israelerne å forsøke å få mest mulig ut av forhandlingene, kontroll over bosettingsblokker og økt jødisk majoritet, eller ifølge Shaul Arieli, ”kill two birds with one stone” (2006:8). ”Lieberman-planen” er en form for samlebetegnelse på det mest fremtredende forslaget om utveksling av befolket land mellom Israel og den fremtidige palestinske staten (Waters 2008:2). Den har fått navn etter lederen av det høyreorienterte partiet Yisrael Beiteinu (hebraisk for *Israel (er) vårt hjem*), og Israels nåværende utenriksminister, Avigdor Lieberman. Jeg vil i dette kapitelet ta for meg bakgrunnen for forslagene om utveksling av befolket land, hovedsakelig den demografiske trusselen eller det demografiske problemet som de israelske palestinerne utgjør for de israelske jødene. Jeg vil i tillegg se på frykten for at israelske arabere skal bli terroragenter innad i Israel, som også utgjør en viktig del av bakgrunnen for Lieberman-planen. Siden det ikke foreligger noe konkret dokument på Lieberman-planen vil jeg gjennom uttalelser fra nåværende utenriksminister Lieberman kartlegge hva planens landutveksling innebærer.

4.1 Demografiproblemet

Nettopp den demografiske balansen er en av hovedgrunnene til at det foreslås å bytte land befolket av palestinere i Israel mot noen av de viktigste jødiske bosettingene på Vestbredden. I 2003 kom da og nåværende statsminister Benjamin Nethanyahu med ytringer som tyder på at også han mener at de palestinske statsborgerne i Israel burde overføres til palestinsk kontroll under en konferanse i Herzliya: ”We have a demographic problem,...its focus is ...the Arabs of Israel...[T]he demographic problem will not exist...when the Palestinian population will come under Palestinian control” (Arieli og Schwartz 2006:44).

Den jødiske diskursen preges av det som av israelske jøder oppfattes som den demografiske trusselen fra de arabiske statsborgerne, arabernes fornektelse av statens Israel som jødisk, og den arabiske befolkningens mulighet til demokratisk å påvirke statens jødiske karakter på bakgrunn av sin høye andel. Alt dette forener den jødiske høyre- og venstresiden (Arieli og Schwartz 2006:32). Befolkningstall fra 2009 viser at av Israels 7,552,000 innbyggere er 1,535,600 av dem arabere, det vil si 20,33% (CBS Israel 2010). I følge professor DellaPergola vil prosenten jøder (inkl ikke-jødiske innvandrere) mellom Jordanelven og Middelhavet i 2020 ha blitt redusert til 47%, og i 2050 til 37% (DellaPergola 2003). Youssef Courbage, som er direktør ved Frankrikes institutt for demografiske studier i Paris, fremstiller to forskjellige scenarier for den demografiske utviklingen i Israel og Palestina sammenlagt. Også her, som hos DellaPergola, estimeres det at palestinerne (i både Israel og de palestinske områdene) vil utgjøre majoriteten innen år 2025 (Courbage 1999:29).

Bakgrunnen for det demografiske problemet er todelt. For det første har palestinerne i Israel høyere fødselsrate enn jødene, det blir født flere nye arabisk-israelske borgere hvert år enn det blir født jødiske i forhold til prosentandelen de utgjør av befolkningen. Courbage forespeiler i tråd med offisielle israelske antagelser at den jødiske fødselsraten vil synke fra i snitt 2,8 i barn i 1995 til 2,1 barn innen år 2025, og at den israelsk-palestinske fødselsraten vil synke fra 4,15 barn til 2,3 barn i samme periode (Courbage 1999:25). Fødselsraten for de israelske palestinerne forventes altså å synke kraftig, men den vil likevel være høyere enn den jødiske fødselsraten. Dette bekreftes av data fra 2008: fødselsraten er 3,6 barn i snitt for araberne i Israel, og 2,9 for jødene (CBS 2008:3).

For det andre utgjør de lave aliyah-reservene et problem, det vil si jøder som ønsker å emigrere til Israel (Sussman 2004:13). Det er et stort problem for Israel at svært mange av det synkende antallet jøder som gjør aliyah (emigrerer) til Israel drar tilbake dit de kom fra etter en periode. I 1990 var netto jødisk immigrasjon (antall jøder som forblir i Israel ut ett år) 181,400 jøder, mens det til sammenligning i 1997 var på kun 34,700 jøder (Courbage 1999:28). Ut i fra dette konkluderte professor DellaPergola i 2004 med at "... the country must be divided on a demographic-ethnic

basis, with exchange of populated territory;...Ma'aleh Adumim in exchange for Umm el-Fahm". (DellaPergola 2003).

Om palestinerne får majoriteten i befolkningen er det en opplagt mulighet for at de vil bruke sine demokratiske rettigheter til å endre staten til sin fordel. Den raske demografiske veksten blant palestinerne i Israel, forsterket av deres geografiske konsentrasjon i nord og i sør, gjør at den demokratiske vekten deres i Israel vil øke i følge Courbage (1999:30). Han hevder at den økte demokratiske vekten kommer av ikke bare det store antallet stemmer, men også på grunn av den mer "etniske" stemmegivingen i Israel (Courbage 1999:30-31). Politiske partier har en økende tendens til å representere spesifikke befolkningsgrupper, jødiske eller arabiske (Courbage 1999:31). Dette vil i fremtiden kunne bety en kompromittering av den jødiske karakteren til staten Israel gjennom demokratisk flertall, arabisk kontroll over nasjonalforsamlingen Knesset. Ehud Barak har uttalt at han var villig til å betale en pris i demokrati for å sikre statens jødiske karakter, "This [demografiproblemet] may necessitate changes in the rules of the democratic game... in order to assure Israel's Jewish character" (Arieli og Schwartz 2006:45).

Muligheten for utveksling av befolket land blir fra de fleste hold i Israel sett på som en god løsning for å eliminere den demografiske trusselen som palestinerne utgjør for Israel. Forslaget om utveksling, eller i det minste tanken om at israelske palestinere er en fare og bør ut av staten, har støtte i mange deler av den jødiske befolkningen. Dette vil jeg komme nærmere inn på i neste delkapittel, og i kapittel 6. Under en Knesset-debatt i 2003 foreslo MK Gideon Sa'ar at "I bytte mot de jødiske bosettingene i Judea og Samaria som vil forbli i våre hender, skal vi gi territorier tett befolket med arabere som bor nærme den grønne linje, som Umm el-Fahm, til de palestinske selvstyremyndighetene" (Arieli og Schwartz 2006:39). Forhenværende statsminister Ariel Sharon kom i 2004 med en uttalelse angående landutveksling i fredsprosessen om at "If we are exchanging territory, why exchange empty territory when we can exchange territory with Arab population?" (Maariv 2004).

Mange jødiske israelere, både forskere og politikere, ser altså for seg at man ved å overføre området

tettbefolket av arabere vil eliminere, eller i hvertfall redusere den demografiske trusselen som palestinerne i Israel synes å utgjøre, og samtidig utradere en del av den sikkerhetsmessige trusselen man også ser for seg at palestinerne i Israel utgjør.

4.2 Terror innenfra

Frykten for terror innenfra Israel er også en viktig del av argumentasjonen for å gjennomføre befolket landutveksling. Ifølge spørreundersøkelsen fra JCSS mener 61% av de spurte israelske jødene at israelske arabere utgjør en trussel mot Israels sikkerhet (Haaretz 12.03.02). Denne mistroen til de israelske palestinerne må ses i sammenheng med utbruddet av Al-Aqsa-intifadaen i oktober 2000, og solidaritetsdemonstrasjonene, hvorav noen utviklet seg til voldelige sammenstøt, som israelske palestinere holdt (Blecher 2005:729). I henhold til den pågående konflikten mellom Israel og de palestinske selvstyremyndighetene kom Ehud Barak med en kommentar om at «the Israel Arabs will serve as [the Palestinians'] spearpoint in the struggle... (Arieli og Schwatz 2006:45). Det er hittil registrert ett tilfelle av selvmordsangrep innenfra Israel mot jødisk-israelske mål. 10 September 2001 ble Mahmoud Shaker Habishi den første og eneste israelsk-palestinske selvmordsbomber, da han sprengte seg selv i luften ved Nahariya-togstasjonen (ICG 2004:25).

Partiet til utenriksminister Lieberman, Yisrael Beiteinu, uttrykker gjennom sitt partiprogram en bekymring for å ha en jødisk stat med en arabisk minoritetsbefolkning på 20%, og at "...[m]embers of this minority are likely to serve as terrorist agents on behalf of the Palestinian Authority. Many have already made explicit their lack of loyalty to the state" (Yisrael Beiteinu 2007). Partiet ser på det som sannsynlig at denne situasjonen kan lede til Israels kollaps som jødisk og demokratisk stat, og kanskje som enhet generelt sett. Partiet trekker frem det historiske perspektivet for å vise at det er et farlig potensiale for konflikt hvor mennesker med to forskjellige religioner bor i samme territorium (Yisrael Beiteinu 2007). Her trekkes konfliktene i Nord-Irland, Kaukasus, Balkan og Canada inn som eksempler. Hos Partiet refereres det også særlig til den kypriske konflikten på 1970-tallet, som jeg tar for meg i kapittel 2, hvor partene Tyrkia og Hellas ikke har inngått noen fredsavtale, men lever separat på hver sin del av øya (Yisrael Beiteinu 2007).

Partiet mener at den israelsk-palestinske konflikten er “part of the global campaign against any way of life at variance with Islam and a product of our two nations living together.” (Beiteinu 2007). I følge partiprogrammet ser de derfor på en utveksling av territorium og befolkning som den eneste mulige varige løsningen på konflikten, med den hensikt å separere de to nasjonene, henholdsvis den jødiske og den arabiske.

4.3 Bakgrunnen for Lieberman-planen

Den såkalte Lieberman-planen ser ut til å stamme fra et ønske om varig fred og en ren jødisk demokratisk stat med en sikker fremtid uten trusler fra innsiden (Waters 2008:4). Tostatsløsningen det jobbes for i fredsforhandlingene krever at grensene settes slik at de er akseptable for både Israel og palestinerne. Yisrael Beiteinu formidler gjennom sitt partiprogram et territorielt kompromiss som de mener vil ta vare på Israels jødiske karakter og gi næring til dets ønske om å være et fristed for alle jøder må bestå av to prinsipper:

”1. the notion of mutual exchange – peace for peace, land for land. This is in contradistinction to the unilateral approach of land in exchange for peace. 2. The notion of unity – any territorial concession must meet with the broad consensus of the Jewish nation. For when the unity of the nation clashes with the unity of the Land, it is the former that must win. While peace with the other is important, peace within the nation must take precedence”. (Beiteinu 2007)

Partiet ser altså på utvekslingen av land tett befolket av arabere mot land med jødiske bosettinger som ”a viable proposal for solving the Israel-Palestinian conflict” (Beiteinu 2008). Bare en slik løsning kan i følge partiet ivareta statens jødiske karakter, sikre en klar jødisk majoritet på kort og lang sikt, og garantere for sikkerheten til innbyggerne (Beiteinu 2007). Også utenfor Israel er det støtte for et slikt landutvekslingsforslag. Tidligere amerikansk utenriksminister Henry Kissinger har foreslått at Israel i en landutveksling burde overføre territorium i Nord-Israel med en betydelig arabisk befolkning for å rette opp den demografiske balansen i landet (Kissinger 2004).

4.3.1 Konkrete fremstøt fra Lieberman

Det finnes som sagt ikke et konkret dokument om landutveksling med tittelen Lieberman-planen, men Lieberman selv har kommet med en rekke konkrete fremstøt. Som daværende medlem av Knesset (MK) foreslo Lieberman i 2001 overføring av ”arabere fra Israel til territoriene i bytte mot overføring av bosettere til Israel” (Arieli og Schwartz 2006:49-50). I 2006 kom Lieberman med et mer spesifikt forslag om utveksling av befolket land hvor han sier at “I would forfeit all of the settlements on the seam between us and the Palestinian Authority – Umm al-Fahm, ..., Baka al-Gharbiyeh, Taibeh – and exchange them with Jewish settlements such as Ma’aleh Adumim and Gush Etzion” (www.fmep.org/ Ha’aretz, March 14, 2006), (for detaljert kart, se Vedlegg 1). Lieberman har uttalt at han er åpen for at det kan være igjen en liten minoritet i hver av statene etter at en utveksling av befolket land er foretatt. Slik det er formulert kan denne uttalelsen gjelde israelske palestinere som bor i blandede byer i Israel så vel som jødiske bosettere som bor i bosettinger som ligger for langt inn på Vestbredden til at de kan overføres til israelsk suverenitet:

“...for a lasting and fair solution, there needs to be an exchange of populated territories to create two largely homogeneous states, one Jewish Israeli and the other Arab Palestinian. Of course, this is not to preclude that minorities will remain in either state where they will receive full civil rights” (Lieberman i Jerusalem Post 2010).

Av de 1,535,600 araberne som bor i Israel er det regnet ut at 228,000 av dem bor i de områdene som foreslått byttet gjennom Lieberman-planen, noe som betyr at majoriteten av de israelske palestinere vil være igjen i Israel etter et eventuelt bytte (Arieli og Schawrtz 2006:84).

Den siste flammende uttalelsen fra Lieberman om landutveksling kom i september 2010, da han i form av sin rolle som utenriksminister talte for FNs Generalforsamling i New York, hvor han sa at "...a final agreement between Israel and the Palestinians has to be based on a program of exchange of territory and populations" (Haaretz 2010). Lieberman uttrykte at ledende prinsipper for en sluttstatusavtale ikke burde være land for fred, men heller utveksling av befolket territorium, og understreket at "...we are not talking about population transfer but about defining borders so as best

to reflect the demographic reality” (BBC 2010).

Uttalelsene om utveksling av befolket land var ikke klarert med statsminister Nethanyahu, og Liebermans avgjørelse om å slå til på egen hånd viser de alvorlige uenighetene innenfor Nethanyahus koalisjon når det gjelder fredssamtalene som pågikk i september 2010 (BBC 2010). I følge statsministeren reflekterte ikke Liebermans tale Israels offisielle posisjon i konflikten (BBC 2010). Denne uttalelsen er interessant når den ses i sammenheng med Nethanyahus uttalelse fra 2003 om at palestinerne i Israel burde komme under palestinsk kontroll. Det tyder på at selv om den såkalte Lieberman-planen ikke er offisiell policy utad for Israel, så er den utbredt i regjeringen.

4.4 Avslutning

Det er en bred oppslutning i det israelske samfunnet om at det er ønskelig å flytte de israelske palestinerne over til den fremtidige palestinske staten. Helt konkret blir de israelske palestinerne sett på som en trussel mot den israelske staten, både fordi de estimeres til å utgjøre en demografisk trussel, og fordi de ses på som potensielle terrorister mot Israel. Den demografiske trusselen tillegges stor vekt, prognoser og beregninger for Israel og de palestinske områdene tyder på at jødene etterhvert vil utgjøre en minoritet. Grunnlaget for disse prognosene synes å være todelt; den lavere jødiske fødselsraten og den synkende jødiske immigrasjonen.

Konkrete uttalelser fra Lieberman og andre gir en skisse for en utveksling av befolket land mellom Israel og den fremtidige palestinske staten; det navngis byer og landsbyer i Nord-Israel befolket av palestinere og jødiske bosettinger som er aktuelle å bytte. Dette er hva Yisrael Beiteinu i sin politikk kaller et gjensidig bytte, og land for land, å bytte tettbefolkede områder i en stat mot tettbefolkede områder i en fremtidig stat. Lieberman-planen er svært lite konkret, og det nevnes ikke noe om muligheter for israelske palestinere til å beholde sitt israelske statsborgerskap, hvis de skulle ønske det, slik vi har sett i de historiske eksemplene på overføring av suverenitet over land. Lieberman åpner derimot for at det kan være igjen en liten minoritet på begge sider av den endelige grensen,

noe som implisitt er en nødvendig forutsetning ettersom et betydelig antall israelske palestinere bor i blandede byer, og ikke vil påvirkes av en utveksling av befolket land. Det åpner for å la enkelte bosettinger langt inn på palestinsk territorium bestå, at Israel kan beholde kontroll over dem i stedet for å måtte avvikle dem på grunn av deres plassering. Utenriksminister Lieberman og hans parti er uten tvil de som snakker mest konkret om forslaget om utveksling av befolket land. Ved at Lieberman går først og er pådriver for sin landutvekslingsplan får Nethanyahu loddet stemningen i folket uten at han selv som statsminister risikerer å fremstå som diskriminerende mot de israelske araberne.

5. Umm el-Fahm under lupen

Umm el-Fahm er den palestinske byen som nevnes oftest i forbindelse med forslagene om utveksling av befolket land, Lieberman-planen. I dette kapitlet skal jeg ta for meg byen og dens innbyggere, og forsøke å formidle deres perspektiv. Det er viktig å belyse de berørtes syn på Lieberman-planen, ettersom det er deres fremtid det er snakk om. Svært mange meningsmålinger gjort blant israelske palestinere har vist at de ikke ønsker å bli en del av den fremtidige palestinske staten (MEMRI 2000, Rouhana 2004, Hermann og Yaar 2005, ICG 2004:29-30). Jeg har ønsket å legge til en dimensjon til Lieberman-planen ved å se på hvordan israelske palestinere begrunner det at de ønsker å bli i Israel. Ut i fra mitt feltarbeid i Umm el-Fahm i januar 2011 har jeg, i likhet med de mange meningsmålingene fått inntrykk av at de palestinske statsborgerne i Israel ikke ønsker å bli en del av en fremtidig palestinsk stat, og i dette kapitlet vil jeg redegjøre for bakgrunnen for ønsket om å forbli israelske statsborgere. Innledningsvis vil jeg se på den politiske historien til Umm el-Fahm for å belyse hvorfor nettopp denne byen er spesielt interessant for Israel å bytte bort til de palestinske selvstyremyndighetene, men aller først vil jeg ta for meg Umm el-Fahm og dens utvikling som by, sosialt og politisk.

5.1 Umm el-Fahm

Umm el-Fahm ligger i det nordlige Israel, og er den nest største palestinske byen med omlag 42,200 innbyggere (CBS 2007). I 1948 var innbyggertallet ca 5900, og ca 30,000 i 1996, en enorm vekst siden Israel ble opprettet (Benvenisti 2000:313). Byen ligger sentralt i Wadi Ara, i det som refereres til som Triangelområdet . Umm el-Fahm ligger vakkert til på en høyde tett opptil grensen til Vestbredden, så nærme at man på en klar dag

Fig. 4 Nord-Israel og Umm el-Fahm

kan se helt til Jenin. Kronglete finurlige gater i bykjernen slynger seg oppover høyden som byen ligger på, og bebyggelsen blir nyere jo lengre ut fra bykjernen man kommer. Befolkningen har som sagt vokst enormt de siste tiårene, noe som har resultert i en ekspansjon av byen ved at de opprinnelig innbyggerne har bygd nytt utenfor den gamle kjernen, hvor palestinere fra andre deler av Israel, og enkelte fra Vestbredden, har flyttet inn. Innbyggerne i Umm el-Fahm er nesten utelukkende muslimer, noe som gjenspeiles i de mange moskeene som preger byens horisont.

5.1.2 Byens politiske bakgrunn

Som en av de største palestinske byene er Umm el-Fahm politisk viktig, som hovedsete for den nordlige fraksjonen av *The Islamic Movement* (JoPS 2007:66). Den islamistiske bevegelsen har i løpet av de siste tretti årene oppnådd bred folkelig støtte for sitt effektive nettverk av sosiale tjenester og velferdsprogram innad i det palestinske samfunnet, og som svar på lokal og regional politisk utvikling, fremveksten av politisk islam i Midtøsten (JoPS 2007:66). Lederen for *Islamic Movement*, Sheikh Raid Salah, er en nasjonal figur til tross for at han ikke stiller i parlamentsvalg. Som mangeårig ordfører i Umm el-Fahm (1989-2001), medlem av *The Higher Follow-Up Committee For the Arab Citizens of Israel*, og leder og grunnlegger av Al-Aqsa-institusjonen for vedlikehold av islamske hellige steder har han gjort seg bemerket i Israel (JoPS 2007:66). Det er stadig politiske demonstrasjoner og protester i og rundt Umm el-Fahm, byen er nærmest et palestinsk sentrum i Israel, og ”politiske betennelser” får gjerne utslag i form av demonstrasjoner her. I 2000 ble 13 ubevæpnede israelske palestinere drept av israelske politi under en demonstrasjon i forbindelse med den andre Intifadaen (JoPS 2007:67). En kommisjon ble opprettet av israelske myndigheter for å etterforske disse hendelsene, og denne kommisjonen har beskyldt Sheikh Salah for å støtte vold som fremgangsmåte for å oppnå mål i den arabiske sektoren i Israel, for å benekte legitimiteten til Israels eksistens, og for å fremstille staten som en fiende (JoPS 2007:67). Sheikh Salah ble i 2003 arrestert og satt fengslet i to år, siktet etter antiterrorlover fordi *Islamic Movement* hadde gitt finansiell støtte til veldedige organisasjoner i de okkuperte palestinske områdene (Salah 2007:69). Avisen til *Islamic Movement*, *Saut al-Haqq wa al-Hurriya* (Voice of Truth and Freedom) har gjentatte ganger blitt stengt ned på administrativ ordre (JoPS 2007:67), dette som følge av

partiets politikk. I tillegg til *Islamic Movement* står også partiene Hadash (kommunistpartiet) og Balad (National Democratic Alliance) sterkt i Umm el-Fahm (JoPS 2007:67).

5.2 Innbyggernes meninger

5.2.1 Tilhørighet

”For oss er *sumud*⁶ en nasjonalverdi. Palestinere blir på sitt land”. Dette sier Dr Youssef Jabareen, grunnlegger av Dirasat (*Arab Center for Law and Policy*) når jeg møter ham i Dirasats lokaler i Nazareth. Youssef er selv fra Umm el-Fahm og kan fortelle at arealet til hjembyen hans nå er 25% av hva det var før 1948. Tilknytning til land er viktig for palestinerne, og mange jeg snakker med nevner nettopp dette som en viktig grunn til at de vil bli i Israel. Palestinerne er nært knyttet til landet sitt, land familiene gjerne har bodd på i generasjoner tilbake.

Hajj Hassan Jabareen, en forretningsmann i 50-årene, ramser opp sine forfedre som har bodd i Umm el-Fahm ti generasjoner tilbake, og forteller at Israel tilsammen har konfiskert omlag 140,000 dunum jordbruksland fra folk i byen, land som de tidligere livnærte seg av. Tilknytningen til land dreier seg ikke bare om konkret familieland, men også om byer i Israel. ”Jeg føler at jeg hører til byer her, Tel Aviv, Jerusalem, Haifa osv. Ikke fordi det er bedre, men fordi jeg hører til her, disse landområdene”. Dette sier Mohammed Jabareen, en selvstendig næringsdrivende i Umm el-Fahm. Man føler tilhørighet for det stedet man er vokst opp, og der man er vant til å ferdes.

De fleste palestinere i Israel føler også en tilknytning til palestinerne i de okkuperte områdene, noe som belyses slik av Hashim Mahameed, tidligere MK og tidligere ordfører for Hadash, det arabiske kommunistpartiet, i Umm el-Fahm: ”Vi er det samme palestinske folket på Vestbredden, i Gaza, og i Israel, men vi tenker forskjellige etter så mange år fra hverandre. Det ville ikke vært lett for meg å bo på Vestbredden etter 60 år i Israel”. Dette blir en dobbel tilknytning, man føler seg sterkt knyttet til landet man er vokst opp på, samtidig som man også er knyttet til ”de andre” palestinerne. Hassan Jabareen illustrerer dette for meg fra et utkikkspunkt på toppen av Umm el-Fahm hvor vi ser rett

---

6 Sumud: steadfastness, det å være bofast på samme sted, Lang 2005

bort på Vestbredden og en palestinske landsby:

”Vi er det samme folket som de på Vestbredden, de er våre slektninger, blodsslekt. Jeg har søskenbarn på Vestbredden, her rett øst for Umm el-Fahm. I 1949 ble vi statsborgere [i Israel] uten å bli spurt, og nå er vi integrert. Vi ble skilt fra vårt folk i 1949, vi kan ikke bli det igjen”.

Det Hassan sikter til her er at de ikke vil bli skilt fra de israelske palestinerne som bor i de blandede byene rundt om i Israel, og som ikke vil bli påvirket av en eventuell befolket landutveksling. På tross av slektskapsfølelsen som de jeg snakker med i Umm el-Fahm trekker fram som viktig, understreker de fleste at selv om de kommer fra en lik skjebne før 1948 har de nå blitt veldig forskjellige. At 60 år under ulike forutsetninger har endret tenkesett og verdier. Hashim Mahameed trekker sier at tilknytningen til familie og slekt i blandede byer som Haifa, Jaffa, Lyd, Ramla osv, er svært viktig, og mener at kontakten med dem vil bli svært vanskelig, om ikke praktisk talt umulig, hvis Umm el-Fahm skulle bli overført til de palestinske selvstyremyndighetene. Selv om slektskapsfølelsen med palestinerne i de okkuperte områdene er sterk, ser det altså ut til at tilknytningen til landet og til familie og slekt i Israel oppleves som sterkere.

Det er derimot interessant at flere jeg snakket med sa at de kunne tenkt seg å bli en del av Palestina, bare de fikk med det landet som den israelske staten har konfiskert og ekspropriert fra dem siden 1948. Hasan, som er politisk aktiv for Balad-partiet, er utdannet barnelege og jobber i Umm el-Fahm. Han uttrykker at han «ville være stolt over å bli en del av Palestina, med mitt land og min landsby». Det han sikter til er land som ble ekspropriert fra familien hans for å bygge Highway 6, som binder sammen Israel fra nord til sør, og går langs grensen(e) mot Vestbredden. Denne tanken uttrykkes også av Tawfiq Mohammed, som er redaktør i den arabiske nettutgaven til *Saut al-Haqq wa al-Hurryia*. Han sier at mange israelske palestinere ikke ville hatt noe problem med å bli annektert til en palestinsk stat, autoritet eller regime, men at de i så tilfelle vil ha med landet som Israel har ekspropriert fra dem.

Det er ikke bare tankesett og verdier som har endret seg etter 60 år i Israel. Tagherid Jabareen kan

fortelle at språket utgjør en forskjell mellom israelske palestinere og Vestbredden-palestinere. Tagerid er opprinnelig fra Umm el-Fahm, men er nå bosatt i Jatt (en liten by et stykke sør for Umm el-Fahm) og jobber som advokat i Jerusalem. Som advokat i Israel er det viktig at hun snakker flytende og feilfritt hebraisk for ikke å bli hemmet i yrket i forhold til de som har hebraisk som morsmål. Hun merker nå at hebraisken hennes er på et høyere akademisk nivå enn det arabisken hennes er, fordi hun sjelden bruker arabisk annet enn hjemme. I følge henne er dette et vanlig fenomen blant palestinere i Israel, og spesielt de som omgås jøder i jobben sin.

5.2.2 Demografi og terror

Det er stor bevissthet i Umm el-Fahm rundt det såkalte demografiproblemet de utgjør som palestinske statsborgere i Israel. ”De kaller oss demografisk problem eller demografisk bombe. Krigen i 1948 var for å skremme araberne ut av den jødiske staten. Araberne var en demografisk trussel, og jødene måtte være i flertall, så nå forsøker de å få ut den palestinske minoriteten ved å true dem”. Dette sier Hasan og uttrykker videre sin bekymring om at det han kaller de fascistiske partiene får mer og mer makt, og at enkelte politikere mener at israelske palestinere vil ha likhet for alle statsborgerne i Israel for å overta landet. Han påpeker også at det med jevne mellomrom sies i media at Umm el-Fahm er en terroristby, et arnested for terror mot Israel, noe som i sin tur bidrar til økt støtte for Lieberman-planen. Hashim forteller at mer enn 2/3 av jødene ønsker dem ut av staten fordi de er et demografisk problem og fordi:

”...våre barn blir sett på som en fare for Israel. Og de får flere barn som igjen kan skape enda flere farer for Israel. Dette gir meg en ekstrem følelse, at mine barn ses på som en fare for staten, hele kroppen sitrer. Det er rystende å tenke på at det sitter noen og skriver ned hvor mange potensielle 'bombere' som fødes, og hvor mange israelske palestinere som dør til enhver tid. Det er forferdelig hvordan våre barn ses på som potensielle fiender!”

Han legger videre til at hvis det først blir en utveksling av befolket land, og ”Triangelet” blir byttet til PA, da vil neste steg være israelske palestinere i de blandede byene. Hashim mener altså også at det ikke vil være nok for Israel å kvitte seg med de rene arabiske områdene, men at israelske palestinere i hele Israel vil stå i fare for å bli skjøvet ut av landet om man først åpner for én

landutveksling.

5.2.3 Landutveksling som pressmiddel for å opprettholde diskrimineringen

De israelske palestinerne opplever en stor grad av diskriminering i dagliglivet. Diskriminering er en del av hverdagen, på forskjellige nivåer. Et utbredt problem som tas opp er at høyt utdannende palestinere i Israel svært ofte holdes utenfor arbeidsmarkedet. Mange palestinere med Ph. D. får ikke jobb og velger å reise til blant annet USA for å få relevant arbeid. Dr. Youssef Jabareen i Dirasat mener dette er fordi jødene ønsker å minimere arabernes samfunnsinnflytelse i Israel, og kan fortelle at over 200 svært høyt utdannede israelske palestinere er professorer på institusjoner utenfor Israel nå.

Flere jeg snakker med i Umm el-Fahm forteller om diskriminering i Israel, og at ”israelske palestinere har ikke like rettigheter med jødene. Denne diskrimineringen er i Grunnloven, i de offentlige institusjonene og i rettsystemet”. Dette sier Tagherid Jabareen. I følge henne sies det implisitt fra den israelske staten at ”hvis dere [palestinere i Israel] ikke aksepterer annenrangs statsborgerskap kan dere få leve under okkupasjon”. En innvending mot Tagherids påstand om at de eventuelt vil bli overført til et land under okkupasjon hvis Lieberman-planen skulle bli gjennomført er at en landutveksling skal være en del av en løsning for å oppheve den israelske okkupasjonen og bringe varig fred. Utsagnet fra Tagherid, om at de på sett og vis får et valg mellom annenrangs statsborgerskap og å leve under okkupasjon, sier likefullt noe om hvordan hun ser for seg at den palestinske staten vil bli, under en form for israelsk kontroll. Det Tagherid eksplisitt sier er at landutveksling blir brukt som en trussel mot dem, som pressmiddel for å få dem til å godta den relativt sett dårlige situasjonen i Israel, som er bedre enn den realiteten palestinerne på Vestbredden lever i. Hun sier også at ”forslaget om utveksling av befolket land er ikke for å løse konflikten. I de fleste tilfeller er det for å forhandle om israelske palestineres sivile rettigheter”. Som advokat er Tagherid opptatt av det juridiske aspektet, at man som menneske er født med rettigheter som ikke kan forhandles med slik Israel gjør, at de implisitt får valget mellom ”enten å leve som annenrangs statsborgere eller å leve under okkupasjon, frykt og trussel”. Hun sier videre at ”israelske

palestinere får ingenting gratis, vi må velge hvordan vi vil lide”. Tagherid tror også at mange gir etter for denne trusselen, at man alltid vil finne folk som bare ønsker å leve i fred slik de alltid har gjort, og at dette dermed blir en *de facto* aksept av situasjonen deres i Israel.

Hasan, barnelegen som jeg møter i Umm el-Fahm, sier at regjeringen planlegger hvordan de skal få israelske palestinere ut av landet, og at de som blir igjen er ”gode” arabere, stille og medgjørlige og lager ingen problemer. Han er enig i Tahgerids uttalelse om at Palestina brukes som en trussel for å begrense israelske palestinere og sier at ”Palestina finnes ikke, det er ikke noe land. Det er som et stort fengsel, og brukes mot oss. Trusselen er: 'enten fengsel eller Israel””. Hashim Mahameed påpeker at det er Israel som har makten på Vestbredden, uavhengig av hva partene ble enige om i Oslo, og at PA ikke fremstår som noe godt alternativ til israelske myndigheter fordi ”Abu Mazen [Mahmoud Abbas] er Israels verktøy, og Israel koordinerer PAs virksomhet på Vestbredden” som han selv formulerer det. Også i følge Hashim Mahameed driver regjeringen et bevisst spill for å drive israelske palestinere til å emigrere gjennom lovgivning. ”De har mange lover i Knesset for å gjøre livene våre vanskelige slik at vi skal ønske å dra bort”.

«Jødene tok landet med makt og er i flertall, så de kan innføre hvilke lover de vil» sier Tawfiq i *Saut el-Haqq wa el-Huriyyas* kontorer, og trekker i denne sammenhengen inn utenriksminister Lieberman og knytter rettigheter opp mot tilknytningen til land:

«Lieberman vil innføre en pakke med diskriminerende lover, slik som kravet om lojalitetsed. Det han foreslår representerer regjeringen selv om de noen ganger nekter for dette. Fordi vi lever på vårt land har vi våre rettigheter. De rettighetene skal ikke, og kan ikke, betinges av Lieberman og partiet hans ».

I tillegg til diskriminerende lover diskrimineres det også i det demokratiske systemet i Israel *de facto* mot palestinerne, noe Hashim gjennom sine 13 år som medlem av Knesset selv har opplevd:

”Når jeg foreslo noe i Knesset ble det nedstemt med en gang, bare fordi jeg er araber. Hadde det samme forslaget kommet fra en jøde ville det fått gjennomslag. Jeg tenkte med meg selv: 'Hva gjør jeg her? Jeg får jo ikke endret noe!' Før min tid var det sånn, og jeg ser at det er

sånn i dag også”.

Hashim kan også berette om den voksende rasismen generelt: ”Jo lenger jeg bor og lever, og jo mer jeg ser i dette landet, desto mer går det mot rasisme og hat. Rasismen vokser hver dag i Israel, men jeg tror de israelsk-palestinske arbeiderne som møter jøder hver dag, føler hatet mer enn meg som bor i Umm el-Fahm”. På spørsmål om hva han tror om fremtidsutsiktene for de israelske palestinerne sier barnelegen Hasan at han ikke tror at palestinerne vil få like rettigheter i Israel. ”Problemet er at de må se arabere som mennesker og ønske fred, og de må gå bort fra sionismen”.

5.3 Hvorfor er de imot landutveksling?

For en utenforstående kan det virke merkelig at palestinerne i Israel ikke ønsker å bli en del av en fremtidig palestinsk stat. For å forstå dette må man se nærmere på integreringen deres i Israel, og hverdagen deres der. Det synes som at palestinerne i Israel har funnet seg i den skjebnen de ble tvunget inn i i 1948. Hajj Hassan Jabareen forklarer det for meg på følgende måte: ”Vi valgte ikke denne skjebnen, å være en del av Israel, men det er realiteten. Etter 60 år som israelske palestinere er det ikke realistiske å si at vi skal splittes fra Israel til Vestbredden”. Denne holdningen støttes av Tawfiq Muhammed: ”En av grunnene til at vi er imot landutveksling er at vi opplevde Nakba i 1948, vi er ikke klare eller villige til å gjennomgå en ny Nakba under tittelen ’landutveksling’. En landutveksling vil være en ny Nakba, og det vil vi ikke tåle”.

Youssef Jabareen understreker også den sterkere tilknytningen til byer i Israel, samtidig som han påpeker at det er en misoppfatning i Israel om israelske palestineres identitet: ”Vi overlevde Nakba i 1948. Å bli her er en del av vår kamp, våre verdier. De [israelske myndigheter] tror at hvis vi blir en del av Vestbredden, da blir vår identitet fullkommen. Men vi er mer tilknyttet Haifa enn Ramallah, både emosjonelt og nasjonalt”. De israelske palestinerne har allerede opplevd å bli revet løs fra folket sitt gjennom Nakba i 1948, og føler at en landutveksling vil bli som en ny Nakba. Tawfiq Muhammed understreker overfor meg at de er jo integrerte i Israel, både økonomisk og sosialt med folket sitt i Galilea, Negev og så videre, og at de har dype bånd som ikke kan kuttes, men at ”hvis det fantes en sterk økonomisk og demokratisk [palestinsk] stat vil folk ønske å bli palestinske

statsborgere”. Tawfiq sier videre at ”vi støtter vårt folks kamp for en uavhengig palestinsk stat i 67-grensene med Øst-Jerusalem som hovedstad. Vi ønsker å oppnå en ende på okkupasjonen, og oppnå palestinske rettigheter, dette er en del av dagliglivet vårt”. Det er tydelig at folk i Umm el-Fahm setter pris på de godene det medfører å bo i Israel til tross for en stor grad av diskriminering. Ønsker og behovet for demokrati og økonomisk trygghet ser her ut til å være sterkere enn den palestinske nasjonalismen.

5.3.1 Tanker om Lieberman-planen og dens gjennomføring

I forbindelse med Lieberman-planen uttrykker de jeg har snakket med i Umm el-Fahm at forslaget om at de skal byttes mot bosetterne på Vestbredden for dem er helt uhørt. At israelske palestinere som er lovlige statsborgere i Israel, og som alltid har bodd der skal byttes mot det de, og internasjonal lovgivning, betegner som ulovlige immigranter. Hassan Jabareen i Umm el-Fahm har følgende kommentar til Lieberman-planen:

”For at en landutveksling skal kunne skje må den være likevektig. Nå vil Israel bytte ulovlige bosettinger på Vestbredden mot lovlige borgere i Umm el-Fahm. Familien min har bodd her i alle tider, og vi nekter å la oss sammenligne med bosetterne. Å gjøre det vil bare skape forvirring. Bosetterne har bygd på vårt palestinske land i Israel og på Vestbredden.”

Tawfiq Mohammed er enig i dette og trekker fram internasjonal lovgivning i forhold til bosettingene: ”Forslaget om landutveksling er med ulovlige bosettere, vi er ikke likeverdige med dem, og vi har ikke blitt spurt om dette. Internasjonal lovgivning sier at alle endringer, inkludert bosettinger, er forbudt på okkupert land. Vi har alltid vært her, vi er ikke lik bosetterne.”

Hashim sier at spørsmålet om bytte av befolket land er teoretisk, og peker på at ingen av partene som vil berøres av en befolket landutveksling er rede til å flytte på seg, hverken de israelske palestinere eller bosetterne på Vestbredden. Han sier og at ”Israel ikke kan bytte lokalbefolkning mot bosettere. De som foreslår dette er nyankomne jøder” og han legger vekt på at ”jeg var her før Lieberman, og jeg ble født før Israel, i 1945”. Også Hasan mener at landutveksling er en teoretisk trussel, fordi palestinere ikke vil godta at bosettingene på Vestbredden får bestå: ”Vi er imot

bosettingene, og mot alt som er mindre enn 1967-grensene til palestinerne. Det er ikke to likeverdige land som skal utveksle territorium, men en okkupant og en som er okkupert.”

Youssef Jabareen, som er utdannet jurist, trekker fram det juridiske perspektivet på Lieberman-planen. Han sier rett ut at Lieberman-planen er ulovlig, og at ”fremming av planen også er ulovlig ettersom det er propaganda for rasistisk diskriminering”. Noe som er forbudt i henhold til israelsk lovgivning (Blecher 2005:745). En annen som har liten tro på at Lieberman-planen vil bli satt ut i livet er Hussein Abu Hussein, en palestinsk menneskerettsadvokat i Israel, bosatt i Umm el-Fahm. Han sier at ”landutveksling er ikke på agendaen. Signalene tyder ikke på utveksling av territorium. De [jødene] ønsker ikke fred med palestinerne”. Dette er noe også Tawfiq Mohammed trekker fram, at Israel ikke er seriøs i sine planer om utveksling av befolket land, og at de ikke ønsker en fredelig løsning med palestinerne.

5.4 Avslutning

Det er mange grunner til at israelske palestinere ønsker å forbli statsborgere i Israel fremfor å bli overført til De palestinske selvstyremyndighetene. Hva som er de viktigste årsakene varierer fra person til person, de fleste har de samme grunnene men prioriterer dem forskjellig.

Traumet de opplevde ved å bli skilt fra resten av den palestinske befolkningen gjennom al-Nakba, Israels frigjøringskrig, i 1948 er noe mange har fokus på. De nære båndene de har knyttet til palestinere i blandede byer rundt om i Israel er svært viktige for dem, noe som er en viktig årsak til at de ønsker å bli i Israel siden de vil miste den frie tilgangen til slekt og venner i Israel hvis de blir byttet over til Palestina. Tilknytningen til familieland er viktig for israelske palestinere, de har alltid bodd på samme sted, og familien deres før dem i mange slektsledd. Enkelte av mine informanter uttrykker at de ikke ville hatt noe problem med å bli overført til palestinsk suverenitet hvis de fikk med seg det landet Israel har ekspropriert fra dem siden 1948, som viser den sterke tilknytningen de har til landet de bor på. Til tross for at de israelske palestinere opplever diskriminering på mange nivå og måter i Israel ønsker de fremdeles å bli i landet. Økonomisk trygghet og demokrati er

viktige faktorer her, enkelte innrømmer at hvis Palestina var en sterk økonomisk og demokratisk stat kunne de godt tenkt seg å bli statsborgere der.

Om Lieberman-planen er det stor enighet blant de jeg snakket med i Umm el-Fahm at det er nedverdiggende å bli sammenlignet med bosetterene på Vestbredden. At de som er lokalbefolkning som har bodd på sin families land i generasjoner er foreslått byttet mot det ulovlige bosettere på Vestbredden, og attpå til at de som foreslår dette nettopp har kommet til landet selv er vanskelig å svelge. Lieberman-planen og dens forespeilinger om bytte av israelske palestinere og jødiske bosettere blir av mange sett på som urealistisk på nåværende tidspunkt. De mener at det kun er et teoretisk forslag som brukes som trussel for å stagnere israelske palestineres driv etter for å eliminere diskriminering og oppnå like sivile rettigheter.

Det er ikke noe alternativ for dem å forlate den tilværelsen og livet de kjenner i Israel for å komme under palestinsk suverenitet med alt det innebærer, og som i realiteten også vil si israelsk suverenitet ettersom Israel gjennom okkupasjonen i praksis kontrollerer alt som skjer på Vestbredden.

6. Status quo for Lieberman-planen

“The orientation of the Palestinians in Israel is different from that of the Palestinians in the territories. ... [T]hey are not willing to move [to a palestinian state] and live there if such a state should be established. They see Israel as their home, they have bound their future with it, and struggle for equal civil rights within it”. Al-Haj 2004:830

For utenforstående er det vanskelig å fatte at de israelske palestinere vil bli i Israel, at det ikke er å foretrekke å bli en del av en palestinsk-arabisk stat. Når det finnes et bredt spekter av undersøkelser som viser at israelske palestinere ikke ønsker å bli en del av den fremtidige palestinske staten er det noe man må forholde seg til (MEMRI 2000, Rouhana 2004, Hermann og Yaar 2005, ICG 2004:29-30, Saban Center 2010:30). Det er derimot underkommunisert hvorfor de ikke ønsker dette, noe jeg mener er et meget viktig aspekt i denne konflikten. Å forstå bakgrunnen for ønsket om å forbli israelske statsborgere vil være viktig for deres fremtid i den israelske staten. Det vil kunne være med på å øke forståelsen i Israel for hvorfor de ønsker å bli, at de er integrerte borgere som i bunn og grunn ser på Israel som sin stat, og som ikke har noen ønsker om å ødelegge staten på noen måte. De israelske palestinere er lovlige og rettmessige statsborgere i Israel, og det er lite som tilsier at det er fruktbart å flytte dem ut at staten for å skape en varig fred for alle parter i konflikten.

Mens jeg i forrige kapittel undersøkte empiriske caser om israelske palestineres forhold til landutveksling er dette kapitlet analytisk: hvorfor ønsker de ikke å bli en del av Palestina, og hvilke utfordringer står de ovenfor i resten av det israelske samfunnet. Jeg vil dele analysen min inn i tre deler. Først vil jeg ta for meg det juridiske aspektet ved befolket landutveksling, Lieberman-planen, for å fastsette at de israelske palestinere har internasjonal lovgivning på sin side ved at de har rett til å velge om de vil bli overført til en annen stat. Deretter vil jeg ta for meg årsakene til at de ikke ønsker å bli en del av Palestina, samt at jeg vil se på hva holdningen i De palestinske områdene er til overføring av de israelske palestinere. Tilslutt vil jeg se på Israels posisjon, de forskjellige aktørene i Israel. Det er mye som tyder på at majoriteten av israelske jøder, på en eller annen måte, ønsker at de israelske palestinere skal forlate den israelske staten, så hvorfor er ikke dette regjeringens offisielle politikk?

6.1 Det juridiske aspektet

Juridisk sett er det to dimensjoner ved forslaget om utveksling av land og befolkning mellom Israel og den palestinske staten: endring av de nåværende grensene til staten Israel, og statusen til de israelske borgerne og innbyggerne som bor på de relevante territoriene på det aktuelle tidspunkt (Arieli og Schwartz 2006:62). Shaul Arieli er en av Israels ledende eksperter på grenseproblematikken mellom Israel og Palestina og ruten til separasjonsbarrieren (ofte referert til som "muren"). Arieli fastslår at flytting av grenser og overføring av suverenitet er den enkleste delen av landutvekslingsforslaget, og at det ikke er noe i internasjonal lovgivning som forhindrer partene i å stipulere en grenseendring (2006:63). Den landutvekslingen som har vært diskutert i fredsforhandlingene er altså i overensstemmelse med internasjonal lovgivning. De eneste vanskelighetene Arieli forutser her er hvis endringer forsøkes utført i områder hvor internasjonal lov ikke anerkjenner israelsk suverenitet, eksempelvis Øst-Jerusalem og Golanhøydene. Disse områdene er derimot ikke nevnt i forbindelse med utveksling av land, dermed er det de berørte borgernes status som er det vanskeligste juridiske aspektet. Sakens kjerne ligger altså i befolkningen som blir berørt av landutvekslingsforslaget. Hvis det kun hadde vært snakk om å overføre ubefolket land mellom Israel og den fremtidige palestinske staten ville det vært relativt mye enklere, selv om også dette ville kunne medføre problemer.

6.1.1 Borgernes rettigheter

Slik landutvekslingen presenteres i Liberman-planen er det snakk om å endre grensene, ikke fysisk flytte befolkningen. Dermed er det snakk om tilbaketrekking av statsborgerskapet til de israelske palestinerne i de berørte områdene. Høyesterett i Israel har bestemt i samsvar med innenriksministeren at tilbaketrekking av statsborgerskap er en drastisk og ekstrem handling som burde unngås (Arieli og Schwartz 2006:66). Det er klart at eksisterende israelsk lov ikke tillater tilbaketrekking av statsborgerskap uten bifall fra den eller de det gjelder, og uten det juridiske grunnlaget slik det er stipulert i The Citizenship Law. Det er derfor i følge Arieli klart at det må spesiell lovgivning til for tilbaketrekking av statsborgerskapet til de arabiske borgerne i de aktuelle områdene. Slik lovgivning vil i følge Arieli bli annullert hvis den går mot grunnlovene om

menneskerettigheter, og spesielt Basic Law: Human Dignity and Freedom fra 1992, og Basic Law: Freedom of Occupation fra 1994 (Arieli og Schwartz 2006:67). Timothy Waters drøfter i sin artikkel "The Blessing of Departure" staters rettigheter til å endre den etniske sammensetning i sitt samfunn, og går spesifikt inn på Lieberman-planen. Han fastslår at "[i]n order to not be arbitrary, deprivation of citizenship must be prescribed by law, nondiscriminatory, and accompanied by procedural due process, including review or appeal." (2008:24). Dette later ikke til å være tilfellet i forbindelse med Lieberman-planen. Tilbaketrekkingen av statsborgerskap slik det fremstilles av Lieberman er diskriminerende mot en etnisk gruppe i staten, og innebærer så langt ingen muligheter for revidering eller for å søke om å beholde statsborgerskapet.

Det ser altså ut til å være liten mulighet for Israel å opprette lover som direkte tillater tilbaketrekking av statsborgerskap uten samtykke fra de berørte, men at det istedet blir laget lover som tillater tilbaketrekking av statsborgerskap og/eller rettigheter. Som jeg tar for meg i kapittel 2 er det en tydelig historisk presedens for at befolkning som blir berørt av overføring av suverenitet over befolket territorium får si sin mening før slik overføring blir gjennomført. Dette er viktig for de israelske palestinerne fordi en overføring til De palestinske områdene vil ha store og dyptgripende konsekvenser for deres liv. Både sosioøkonomisk og med henblikk på sivile- og menneskerettighetsbestemmelser i de juridiske og administrative systemene er det store forskjeller mellom Israel og de palestinske selvstyremyndighetene (Arieli og Schwartz 2006:68). Dermed vil det få stor betydning for de det gjelder, og det er desto viktigere at det bes om deres samtykke før flyttingen av grensen eventuelt blir gjennomført.

I 2007 vedtok FNs Generalforsamling en deklarasjon som styrker de israelske palestinske sine rettigheter ytterligere. Den arabiske minoriteten i Israel er en innfødt befolkning, og ser på seg selv som å være underlagt hegemoniet til en ikke-innfødt majoritet (Jabareen 2008:351).

Derfor støttes de av FN-resolusjon 61/295, Declaration on the Rights of Indigenous People. I henhold til artikkel 10 (FN 2011):

“Indigenous peoples shall not be forcibly removed from their lands or territories. No relocation shall take place without the free, prior and informed consent of the indigenous peoples concerned and after agreement on just and fair compensation and, where possible, with the option of return” (FN 13.09.07).

Denne FN-resolusjonen gir ytterligere støtte til de palestinske statsborgerne i Israel, at en slik utveksling av befolket land kun kan foregå med samtykke fra de berørte. Flere forskere peker på at en unilateral tilbaketrekking av statsborgerskapet til palestinerne i Israel er spesielt vanskelig og problematisk med tanke på at det vil innebære en forverring av levestandardene til de det gjelder (Waters 2008:38, Shany 2008:15). I forhold til de israelske palestinerne skriver Waters at:”There is a unquestionably harm: Replacing second-class citizenship in a wealthy, rights-respecting society with the poverty, violence, and degradation of the occupied West Bank is hardly a matter of indifference, which is presumably why Israeli Arabs oppose it” (Waters 2008:38). I Waters' formulering om tilstanden på ”the occupied West Bank” er det å lese en manglende tro på en fullstendig autonom og suveren palestinsk stat. Han ser ikke ut til å ha tro på at den fremtidige palestinske statens suverenitet overfor Israel.

6.2 Israelske palestinere vil ikke bli en del av Palestina

Et stort antall spørreundersøkelser og meningsmålinger er gjennomført blant israelske palestinere de siste årene, som vist innledningsvis, og i alle disse blir det gitt uttrykk for at de ikke ønsker å bli en del av den fremtidige palestinske staten. I følge den nyeste undersøkelsen, gjort i 2010 av Saban Center, svarte over halvparten, 58%, av de 600 spurte israelske palestinerne at de var imot overføring av arabisk-palestinske byer i Israel til Palestina (Saban Center 2010:30-31). At det kun var 58% imot overføring virker i utgangspunktet som et relativt lavt tall. Sett i sammenheng med at 63% av de spurte ikke tror at det noen gang blir en varig løsning mellom Israel og Palestina stiller det seg annerledes, i en form for enstatsløsning som vil kunne oppstå i så tilfelle vil det være bedre å bo i Israel enn i de palestinske områdene, slik det er i dag. Av de som var i mot overføringen var den viktigste årsaken bedre arbeid og levestandard i Israel, noe 42% oppga. I tillegg oppga 22% at de ikke ønsket å bli separert fra andre israelske palestinere. 9% mente det var sannsynlig at Israel vil være mer demokratisk enn en palestinsk stat. Spesielt ønsket om ikke å bli separert fra andre

israelske palestinere stemmer overens med mine funn i Umm el-Fahm, men de to andre årsakene er også omtalt av mine informanter, implisitt og eksplisitt.

6.2.1 Nær tilknytning til andre israelske palestinere

Hos mine informanter lå fokuset på forbindelser til de israelske palestinerne som ikke berøres av Lieberman-planen, å skilles fra dem ville føles som en ny Nakba, en katastrofe. I 1948 ble de israelske palestinerne skilt fra resten av det palestinske folket, og nå, etter over 60 år i Israel har de knyttet nye og nære bånd seg i mellom. Flere jeg snakket med i Umm el-Fahm uttrykte at det ville være forferdelig for dem å skilles fra sine nære og kjente i Israel, og at de har utviklet seg annerledes enn palestinerne på Vestbredden. Dermed ser det ut til at de i liten grad føler behov for å gjenforenes med palestinere de ble skilt fra i 1948. Her kan det argumenteres med at det i tilfelle befolket landutveksling ikke vil bli noen lengre strekning enn tidligere å dra for å besøke slekt og venner i Israel siden ingen flyttes fra hjemmene sine. Det kan derimot stilles spørsmål ved hvordan grensepassering mellom Israel og den fremtidige palestinske staten vil arte seg. Det er ikke godt å si på nåværende tidspunkt, men det er rimelig å anta at det ikke vil være fri gjennomgang for palestinere til Israel etter dagens situasjon å dømme. Dermed er det mer forståelig at de israelske palestinerne ikke vil gi opp nær og fri kontakt med slekt og venner i Israel til fordel for familie de ikke har noe særlig kontakt med på 60 år.

6.2.2 Landtilknytning

Landtilknytning var et særlig fokus blant mine informanter. Israelske palestineres tilknytning til landet sitt er meget sterk, og i følge Meron Benvenisti finnes det en forestilling blant israelere om at "Arabs are incapable of feeling a sense of metaphysical belonging to the landscape and of calling it 'the homeland' " (2000:246). I de israelske palestineres tilfelle er tilknytning til et spesifikt sted svært tydelig, både gjennom mine intervjuer i Umm el-Fahm, og hos andre som skriver om temaet. Under sitt feltarbeid i Galilea gjorde Sharon Lang, som er en amerikansk sosialantropolog med jødiske røtter, flere intervjuer med israelske palestinere. Der ble det beskrevet at det vare utenkelig for dem å forlate sitt land, hvor slekten i generasjoner før dem har bodd, og en gikk så langt som til

å si at “ If I left here I would be a fish out of water, I would die” (2005:17). At palestinerne, i Benvenistis ord, ikke evner å vise slektskap til hjemlandet som en helhet er et trekk som kan skimtes blant de israelske palestinerne, flere av mine informanter i Umm el-Fahm uttrykte at de ikke ville ha noe i mot å bli en del av den palestinske staten hvis de fikk med alt landet som har blitt ekspropriert fra dem siden 1948. Dette tyder på at så lenge man har tilgang til det landet man selv og familien alltid har levd på, kommer hvilket statsborgerskap man har i annen rekke, en form for territoriell nasjonalisme. Skal man dømme ut fra Israels landpolitikk frem til i dag er det svært lite sannsynlig at det vil være aktuelt eller mulig å overføre jordbruksland og lignende til sine tidligere palestinske eiere for at disse så skal bli en del av Palestina. Til tross for at sannsynligheten er svært liten, vil landspørsmålet med stor sikkerhet ikke glemmes av de israelske palestinerne. Benvenisti selv skriver at palestinerne i Umm el-Fahm og hele det palestinske samfunnet som støtter dem har vist at verdien av nasjonalt land som hellig eiendom har blitt overført fra jødene til dem, og at det er tvisten i ironien; etter 50 år med kamp for landet har araberne blitt til de siste sionistene (2000:332). Fokuset på land blant jødene i Israel har ført til et økt fokus på viktigheten av land blant de israelske palestinerne.

6.2.3 Hvorfor vil de israelske palestinerne bli i Israel?

Til tross for den slektskapsfølelsen med palestinerne på Vestbredden som beskrives av mange i Umm el-Fahm fremstår den palestinske staten som et dårlig alternativ til det livet israelske palestinere kjenner. En ny rapport publisert i forbindelse med møtet i *Ad Hoc Liaison Committee* (Giverlandsgruppen) 13. April 2011 viser at det er vidtfavnende forbedringer på gang i den fremtidige palestinske staten; BNP har vokst, sikkerhetssituasjonen er kraftig forbedret men med noen tilfeller av terror (AHLC 2011:2). Til tross for disse bedringene tar den palestinske staten seg dårlig ut i forhold til Israel. Med den palestinske president Abbas' ord ; “ We have autonomous rule, but we don't have independence. There is and isn't occupation. The [Israeli occupiers] can come at any moment. They can invade our territories. They can do anything. They can even stop me, as head of the PA, from going home” (Haaretz 30.03.11). Israel har altså på nåværende tidspunkt full kontroll over Vestbredden, og ifølge utenriksminister Lieberman har de ikke tenkt å gi opp denne

kontrollen. Han uttalte i Jerusalem Post at en palestinsk stat må være demilitarisert, og at Israel vil måtte ha en tilstedeværelse på landegrensene for å hindre våpensmugling (Jpost 2010). Palestina vil uten et militærapparat, og med Israel som vokter langs landegrensene ikke ha noen mulighet til å hevde den suverenitet de som selvstendig stat er berettiget til. Dette underbygger Tagherid Jabareens utsagn om at israelske palestinere implisitt får valget mellom annenrangs statsborgerskap i Israel, og å leve under okkupasjon i de palestinske områdene.

I tillegg til at utsiktene for den fremtidige palestinske staten fremstår som dårligere enn Israel er det også et viktig punkt at palestinerne i Palestina ikke er interessert i ta dem i mot. Dette er på generelt grunnlag, president Abbas har sagt at han ovenfor Israel har "...clarified that I refused to annex even one Israeli Arab citizen" (Haaretz 20.12.09). Israelske palestinere er med andre ord ikke ønsket i Palestina, hvilket er forståelig fra et kynisk synspunkt. For PA å plutselig få omlag 228,000 palestinere (anslag fra Arieli og Schwartz 2006:84) som er oppvokst under helt andre forhold, er vant til en stor grad av demokratiske rettigheter som Vestbredd-palestinere bare kan drømme om, kan bli et stort uromoment. For den jevne palestinere vil det kunne bringe fram motstridende følelser; familie de ikke har hatt noen stor grad av nærkontakt med de siste 60 årene, samtidig som de israelske palestinere garantert vil være misfornøyde med den relativt sett dårligere standarden på alt, og kan tenkes å se ned på Vestbredden-palestinere som ikke har den samme grad av urbanisering som dem. De israelske palestinere har også på sett og vi levd "med fienden" til palestinerne på Vestbredden, noe som også kan være vanskelig å akseptere. Mange israelske palestinere snakker dessuten bedre hebraisk på et profesjonelt nivå enn de snakker arabisk, noe som er nærliggende å anta at kan virke fremmedgjørende, i det minste på et profesjonelt nivå, i en arabisk-palestinsk stat. Palestinerne på Vestbredden har også levd under okkupasjon av Israel, og i opposisjon til Israel. Palestinerne i Israel har stort sett levd med Israel i relativ fred og fordragelighet, noe som også kan være med på å skape et skille mellom dem og gjøre det vanskelig for dem å leve sammen.

6.3 Israelske posisjoner

6.3.1 På bakkenivå

Den jødiske befolkningen i Israel generelt virker å ente å være for å overføre de israelske palestinerne ut av Israel, eller for å på annet vis oppmuntre eller oppfordre dem til å emigrere. I en spørreundersøkelse utført av Jaffee Center for Strategic Studies (JCSS) fra 2002 kommer det fram at 31% av de spurte israelske jødene ønsket å overføre (transfer) de israelske araberne ut av landet (Haaretz 12.03.02). Ifølge JCSS var også 60% av de spurte i undersøkelsen for å oppfordre israelske arabere til å forlate landet, samt at 61% så på israelske arabere som en trussel for Israels sikkerhet. I følge *The Peace Index of the Tami Steinmetz Center for Peace Research* var 48% av spurte israelske jøder for å gi kontroll over Triangel-området med byer som Umm el-Fahm i bytte mot fortsatt israelsk kontroll over store bosettingsblokker på Vestbredden (Hermann og Yaar 2005). *The Israeli Democracy Index* fra 2004 fant at 66% av unge jøder var for å oppmuntre palestinerne til å emigrere ut av landet, mens til sammenligning omlag 60% av voksne jøder var for forslaget (Arian 2004). Årsaken til at israelske jøder generelt er for enten overføring av palestinerne, eller å oppmuntre dem til å emigrere må i stor grad ses i sammenheng med den demografiske utviklingen frykten for terror innenfra Israel forespeilet i kapittel 4.

6.3.2 På toppnivå

Den israelske regjeringens er ikke offisielt for Lieberman-planen. I denne sammenhengen kan det tenkes å være en forskjell mellom å være imot noe, og ikke være for. Som vist i kapittel 4 har mange israelske topp-politikere og akademikere ytret sin støtte til forslaget om utveksling av befolket land som en måte å løse det demografiske problemet for jødene i Israel på. Når det er bred støtte for forslaget både i det jødiske samfunnet og blant politikerne er det nærliggende å undre hvorfor forslaget aldri har blitt offisiell politikk for regjeringen. Da-og nåværende statsminister Nethanyahu kom i 2003 med en uttalelse som tyder på at han mener at de palestinske statsborgerne burde overføres til palestinsk kontroll (Arieli og Schwartz 2006:44). Til tross for dette har Nethanyahu aldri gått ut og støttet Liebermans forslag offisielt, noe som ble veldig tydelig da Lieberman tok saken i egne hender og forkynte for FN's Generalforsamling i september 2010 at "...a

final agreement between Israel and the Palestinians has to be based on a program of exchange of territory and populations" (Haaretz 2010).

Til tross for at Lieberman-planen ikke er offisiell politikk skjer det stadig endringer i lovverket som gjør det enklere å frata israelske palestinere sine rettigheter, og dermed mye av deres insentiv for å være israelske statsborgere. I mars 2011 godkjente Knesset en lov som gir Høyesterett muligheten til å trekke tilbake statsborgerskapet til terrorister, og folk som er funnet skyldige i å hjelpe det Israel definerer som terrororganisasjoner (Haaretz 28.03.11). Ifølge denne nye loven kan bare folk med to statsborgerskap fratras sitt israelske statsborgerskap fullstendig, mens de med bare israelsk statsborgerskap vil få samme status som Israels fremmedarbeidere. Gjennom denne loven får Israel altså ikke kvittet seg helt med israelske palestinere, som jevnt over bare har ett statsborgerskap. Hvis derimot en israelsk palestiner skulle bli dømt for terrorisme, eller å ha støttet en terrororganisasjon, vil de blant annet miste rett til statlig støtte, som barnebidrag og andre typer velferd (Haaretz 28.03.11). Loven kan for den israelske staten være et skritt på veien mot å frata israelske palestinere sine lovfestede rettigheter. Det siste året har det vært relativt stille omkring israelske palestinere med forbindelser til terror og terrororganisasjoner, men en knapp måned etter at loven ble innført er den aktuell i to saker som omhandler israelske palestinere. I den ene saken er tre israelske arabere arrestert for å ha dannet en terrorcelle i Nazareth, i den andre saken er fire israelsk-arabiske advokater i Jerusalem arrestert på bakgrunn av mistanker om at de har formidlet informasjon fra medlemmer av gruppen *Islamic Jihad* som sitter fengslet i Israel, til gruppens ledere i Gaza (Haaretz 17.04.11, Haaretz 20.04.11). I henhold til den nye loven kan de siktede i begge sakene fratras statsborgerskapet sitt om de blir funnet skyldige, dermed er dette en ny måte for Israel å frata palestinske statsborgere sine rettigheter, og minske deres innflytelse i staten. Dette er således til liten nytte i det store bildet mot demografiproblemet, men er meget skadelig for de som rammes.

Andre deler av det israelske maktapparatet preges også av en negativ holdning til de palestinske statsborgerne. Avtroppende Shin Bet-sjef Yuval Diskin er sitert i en WikiLeaks-rapport som å ha

sagt til den amerikanske ambassadøren i Israel at de israelske palestinere ”take their rights too far” (Haaretz 12.04.11). Med dette siktes det til at de israelske palestinere forsøker å kreve like rettigheter med jødene, noe de ikke har i dag, da diskrimineringen mot dem er omfattende (Haaretz 12.04.11). At de israelske palestinere blir for «kravstore» i forhold til å få like rettigheter kan være med på å gjøre at flere og flere jøder ønsker dem ut av staten, sier International Crisis Groups Andreas Indregard⁷. Det ser ut til at det er greit at de er i Israel så lenge de er stille og ikke ”krever” noe av staten eller truer dens sikkerhet og jødiske natur, men så fort de israelske palestinere hever stemmen og vil respekteres og behandles likt, da vokser det frem sterkere insentiver om å føre dem ut av staten.

I oktober 2010 ble det holdt nasjonale sikkerhetsøvelser i Israel hvor en del av øvingsscenarioet var at et stort antall israelske palestinere var blitt arrestert etter demonstrasjoner og opprør mot en inngått fredsavtale som innebar utveksling av befolket land. Mye tyder på at det også i Israel er krefter som ikke ønsker en befolket landutveksling, ettersom denne sikkerhetsøvelsen fikk sterke motreaksjoner:

"The holding of such a drill testifies to the fact that thoughts of transfer, called by such names as the exchange of territories or the exchange of populations, are not merely an election slogan or the personal fantasy of certain politicians and ministers but a subject for discussion on the agenda of the government and of those who are behind holding the exercise in this form". Awni Banna, leder for avdelingen for arabiske minoritetsrettigheter i *The Association for Civil Rights in Israel* (ACRI) (Haaretz 14.10.10).

6.3.3 Hvorfor er ikke befolket landutveksling offisiell israelsk politikk?

Det ser ut til at mye av grunnen til at regjeringen aldri offisielt har gått inn for en utveksling av befolket land, verken langs Lieberman-planens linjer eller på andre måter, er fordi det til syvende og sist ikke vil løse de problemene man ønsker. I følge Shaul Arielis beregninger vil det være mulig å overføre maksimum 11,8% av Israels palestinere, 162,200 mennesker, hvilket utgjør 2,3% av den totale befolkningen (Arieli og Schwartz 2006:86). Arieli kommer fram til at å overføre 162,200

---

⁷ Intervju med forfatteren i Jerusalem, 08.01.11

palestinere fra Israel til Palestina ikke vil påvirke det numeriske forholdet mellom jøder og arabere nevneverdig i årene framover (2006:86). Dermed vil det heller ikke utligne den demografiske trusselen som svært mange israelske jøder mener at de israelske palestinere utgjør. Det vil heller ikke gi en ren jødisk stat ettersom omlag 1,400 000 palestinere vil være igjen i Israel⁸. Regjeringen vil ha for lite å vinne, og for mye å tape ved å gå inn for en overføring av et lite antall israelske palestinere til Palestina. Ved å få gjennomført en utveksling av befolket land kunne de fått redusert antallet ikke-jødiske statsborgere i Israel, men siden en slik landutveksling ville måtte foregå mot de israelske palestinernes vilje vil de risikere interne demonstrasjoner og opprør innad i Israel, så vel som negative reaksjoner fra alle som ikke støttet overføringen.

6.4 Avslutning

Sett fra det juridiske perspektivet kan en landutveksling ikke foregå uten samtykke fra de berørte partene, i dette tilfellet de palestinske statsborgerne i Israel. Både historisk presedens og internasjonal lovgivning tilsier dette. For at en utveksling av befolket land skal være i overensstemmelse med internasjonal lovgivning må det gis informert og frivillig samtykke fra de berørte. De mange meningsmålingene som er gjort blant israelske palestinere levner liten tvil om at de ønsker å forbli israelske statsborgere. Meningsmålingen gjort av Saban Center i 2010 viser at gode arbeidsmuligheter og økonomisk trygghet er viktige årsaker til at mange ønsker å forbli i Israel. Mine funn i Umm el-Fahm peker også i den retningen, men er hovedsakelig fokusert på at israelske palestinere ønsker å ha fortsatt nær kontakt med palestinere i andre deler av Israel, samt at de har en veldig sterk tilknytning til de landområdene de er vokst opp på. De israelske palestinere er integrert i staten, og har utviklet seg til det de er i dag siden 1948. Ut i fra min erfaring er den eneste befolkede landoverføringen enkelte israelske palestinere kan være villige til å gå med på en overføring der de får med alt det land Israel har ekspropriert fra dem og deres familie siden 1948. De israelske palestinere ønsker ikke å bli en del av Palestina, og Palestina ved president Abbas har også uttrykt at han ikke vil ta imot en eneste israelsk palestinere (Haaretz 2009).

---

8 Forfatters beregning basert på tall fra CBS Israel 2010, og Arieli og Schwartz 2006:86. 1,535,600 palestinere i Israel minus 162,200 palestinere som er maximum antall palestinere det er mulig å overføre.

Israels posisjon på utveksling av befolket land er vanskelig å lese. Mye tyder på at svært mange israelske jøder ønsker å overføre palestinerne ut av Israel, av forskjellige årsaker der demografiproblemet og faren for terror er viktig. Det er også tydelig at ønsket om befolket landutveksling også er utbredt i parlamentet og regjeringen, der utenriksminister Lieberman er foregangsmann for forslaget. Det er store splittelser i koalisjonsregjeringen, og Lieberman-planen er ikke offisiell politikk utad, selv om statsminister Nethanyahu kom med antydninger under sin forrige periode som statsminister om at de israelske palestinerne burde komme under palestinsk suverenitet. Det er altså stor oppslutning for å utføre en utveksling av befolket land mellom Israel og den fremtidige palestinske staten. Det ser derimot ut til at det er for store motsetninger innad i regjeringen, og at det er for lite å vinne på å gjennomføre en slik utveksling, til at det er aktuelt og gjennomførbart på nåværende tidspunkt. Det er støtte for, og det virker mer sannsynlig at israelske palestinere vil bli forsøkt overført ut av Israel gjennom mer konvensjonelle metoder, slik som å åpne for inndragelse av statsborgerskap som straffemetode i lovverket, eller oppmuntring til emigrasjon.

7. Konklusjon

Frem til i dag har landegrensene mellom Israel og De okkuperte palestinske områdene blitt dannet ved militære erobringer. Dette danner et svakt grunnlag for fredsprosessen i dag, noe som er tydelig fordi den i skrivende stund har stått i stampe i ni måneder på grunn av de jødiske bosettingene på Vestbredden. Så langt har forslagene om befolket landutveksling mellom Israel og PLO ikke inneholdt noen lovnad om folkeavstemning eller retten til å bli værende i Israel for de som ønsker det. Historisk presedens og internasjonal lovgivning tilsier at befolkningen det gjelder må få retten til å velge selv om de vil overføres eller ikke.

Bakgrunnen for forslagene om befolket landutveksling, kjent som Lieberman-planen, er hovedsakelig todelt. Ønsket om en ren jødisk stat er sterkt blant jødene i Israel, men den store palestinske minoriteten synes å være til hinder for dette. De demografiske forholdene i Israel og den demografiske utviklingen tilsier at palestinerne vil utgjøre majoriteten i Israel og De okkuperte palestinske områdene løpet av et par tiår. Det ligger også en frykt i det jødisk-israelske samfunnet om at israelske palestinere utgjør en sikkerhetsrisiko innad i staten. Denne frykten går ut på at israelske palestinere potensielt kan handle som terrorister på grunn av deres palestinske bakgrunn, og gjøre stor skade på det jødiske samfunnet i Israel. Lieberman-planen er basert på et ønske om en ren jødisk stat som er trygg for terrorisme, men slik den er utformet omfatter den en nokså liten andel av de israelske palestinerne. For Israel er det ikke nok å vinne på å gjennomføre en befolket landutveksling, det vil koste mer enn det smaker i forhold til formålet med Lieberman-planen, å redusere antallet palestinere i Israel. Det er tendenser i israelsk politikk til å redusere antallet palestinske statsborgere med andre midler, hvor blant annet ny terrorlovgivning er et skritt på veien.

Israelske palestinere generelt ønsker ikke å bli en del av den palestinske staten, noe som er vanskelig å fatte for utenforstående. Det er forhold i Israel som taler for at de skulle ønske å forlate landet, men det er også flere årsaker til at de ønsker å forbli israelske statsborgere, og til at de ikke ønsker å bli en del av den palestinske staten. Ønsket om å forbli i Israel begrunnes med at de er israelske statsborgere nå, de fleste av dem har bodd i Israel siden de ble født, mens de eldste har

levd i Israel i over 60 år. De er integrert i staten, snakker hebraisk og er engasjert i samfunnet. Siden 1948 har de utviklet seg annerledes enn palestinerne på Vestbredden, de har levd i et mer urbant og åpent samfunn og har utviklet en annen mentalitet. Palestinere i de områdene som står i fare for å bli utvekslet fremhever tilknytning til land og til palestinere i blandede byer i Israel som viktige grunner til at de ikke vil bli en del av den palestinske staten. Bedre arbeidsmuligheter og levestandard er også viktige grunner. For dem føles forslagene og diskusjonen rundt befolket landutveksling mer som en overhengende trussel enn en realistisk løsning. De kjemper sin egen demokratiske kamp for like rettigheter med jødene i Israel og i den sammenheng har det kommet utsagn fra israelske myndigheter om at hvis de ikke er fornøyde med Israel kan de få flytte til De palestinske områdene. Selv om de israelske palestinerne ikke ønsker å bli en del av den palestinske staten er det vel så viktig at de ikke er ønsket der. PAs president Abbas har nektet å ta imot en eneste israelsk palestinere gjennom en fredsavtale.

Hva skal til?

Slik forholdene er nå kommer ikke en endelig fredsavtale mellom Israel og PLO til å inneholde befolket landutveksling slik det forespeiles i Lieberman-planen. Dermed er det interessant å spørre seg, under hvilke omstendigheter kan en befolket landutveksling bli gjennomført? På det juridiske plan i Israel må samtykke innhentes fra de israelske palestinerne som er foreslått overført til de palestinske områdene. Dette kan gjøres ved en folkeavstemning for de utvekslingen gjelder. Fra PAs hold må også samtykke oppnås ettersom det er de som skal overta den gjeldende befolkningen, men hvordan dette skal foregå er det vanskeligere å se for seg. For at PA skal gå med på å ta i mot et betydelig antall israelske palestinere er det rimelig å anta at de vil kreve motbør av Israel, for eksempel gjennom å få overført større landområder til den palestinske staten.

Som Hasan sa til meg, ”De må se arabere som mennesker”. Først når de israelske palestinerne oppriktig får valget av Israel om de ønsker å bli en del av den palestinske staten vil de i Israels øyne gå fra å være spillebrikker til medborgere, men da vil også incentivet for en befolket landutveksling være borte.

Kildeliste

Al Haj, Majid 2004 *The Green Line – Where to? Trends in the Encounter and Orientation Between the Palestinians in Israel and the Palestinians in the Territories* [hebraisk], sitert på side 57 i **Arieli og Schwarz**, *Injustice and Folly: On the Proposals to Cede Arab Localities from Israel to Palestine* 2006, Floersheimer Institute for Policy Studies, tilgjengelig på:

<<http://www.fips.org.il/Site/System/UploadFiles/DGalleries/Injustice.pdf>> [10.01.11]

Al Jazeera International 2011, *The "Napkin Map" revealed* 23.01.11, tilgjengelig på:

<<http://english.aljazeera.net/palestinepapers/2011/01/2011122114239940577.html>> [25.03.11]

Arian, A. et al. 2004 *The Israeli Democracy Index 2004*, The President's Convention, the Israeli Democracy in the Test of the Times, The Israel Democracy Institute and The Guttman Institute, June 2004, s. 43 [hebraisk] sitert på side 36 i

Arieli, S. og Schwarz, D. *Injustice and Folly: On the Proposals to Cede Arab Localities from Israel to Palestine*. Publisert gjennom Floersheimer Studies, Institute of Urban and Regional Studies, Hebrew University, Jerusalem. Tilgjengelig på:

<<http://www.fips.org.il/Site/System/UploadFiles/DGalleries/Injustice.pdf>> [10.01.11]

Arieli, S. og Schwarz, D. *Injustice and Folly: On the Proposals to Cede Arab Localities from Israel to Palestine*. Publisert gjennom Floersheimer Studies, Institute of Urban and Regional Studies, Hebrew University, Jerusalem. Tilgjengelig på:

<<http://www.fips.org.il/Site/System/UploadFiles/DGalleries/Injustice.pdf>> [10.01.11]

Aronson, G. 2009 *Settlement Monitor* i *Journal of Palestine Studies* Vol 38, No. 2, s. 160-170. Tilgjengelig på: <<http://www.jstor.org/stable/10.1525/jps.2009.38.2.160>> [21.03.11]

BBC

2010: *Israeli FM Lieberman's UN speech 'not cleared with PM'*. Tilgjengelig på:

<<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-11429959>> [08.03.11]

Benvenisti, M 2000 *Sacred Landscape: The Buried History of the Holy Land Since 1848*, University of California Press

Bigger, Gideon 1998 *New Lines of Engagement*, Haaretz 07.01.98 [hebraisk], sitert på side 33 i **Arieli og Schwarz**, *Injustice and Folly: On the Proposals to Cede Arab Localities from Israel to Palestine* 2006, Floersheimer Institute for Policy Studies, tilgjengelig på:

<<http://www.fips.org.il/Site/System/UploadFiles/DGalleries/Injustice.pdf>> [10.01.11]

Blecher, Robert 2002 "The Threat of «Transfer» in Israel and Palestine» i *Middle East Report* No 225, s.

22-29. Tilgjengelig på: <<http://www.jstor.org/stable/1559348>> [18.02.11]

B'Tselem

Land Expropriation and Settlements, tilgjengelig på:
<<http://www.btselem.org/English/Settlements/>> [02.03.11]

Land Expropriation and Settlements, Statistics, tilgjengelig på:
<<http://www.btselem.org/english/Settlements/Statistics.asp>> [02.03.11]

Ariel Settlement Factsheet, tilgjengelig på:
<http://www.btselem.org/english/Settlements/20100830_Facts_on_the_Settlement_of_Ariel.asp>
[22.03.22]

The Separation Barrier, tilgjengelig på: <http://www.btselem.org/English/Separation_Barrier>
[22.03.11]

Central Bureau of Statistics Israel.

Israel in Figures 2007, tilgjengelig på: <http://www.cbs.gov.il/www/publications/isr_in_n08e.pdf>
[18.03.11]

Population in Localities numbering above 1,000 residents and other rural population on 31/12/2006, tilgjengelig på: <http://www.cbs.gov.il/population/new_2007/table3.pdf> [11.04.11]

CIA Factbook 2011, tilgjengelig på: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/we.html#People>>, [18.03.11]

Clinton Parameters 2000, tilgjengelig på: <<http://www.ipcri.org/files/clinton-parameters.html>> [04.03.11]

Conclusion of Camp David Summit 2000, tilgjengelig på:
<http://www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000_2009/2000/7/The%20Conclusion%20of%20the%20Camp%20David%20Summit-%20Key%20Point> [04.03.11]

Courbage, Y. 1999 "Reshuffling the Demographic Cards in Israel/Palestine" i *Journal of Palestine Studies*, Vol 28, No. 4, s. 21-39. Tilgjengelig på: <<http://www.jstor.org/stable/2538390>>
[23.04.2010]

DellaPergola, I. 2003 «The Demographics of Israel and the Territories: Scenarios and their significance,» *Meimad*, mai 2003, s. 7-11, [hebraisk], sitert på side 41, og 80 i
Arieli, S. og Schwartz, D. *Injustice and Folly: On the Proposals to Cede Arab Localities from Israel to Palestine*. Publisert gjennom Floersheimer Studies, Institute of Urban and Regional Studies, Hebrew University, Jerusalem. Tilgjengelig på:
<<http://www.fips.org.il/Site/System/UploadFiles/DGalleries/Injustice.pdf>> [10.01.11]

Euro News 2010 *Israeli Settlement Policy Since 1967*, tilgjengelig på:

<<http://www.euronews.net/2010/09/27/israeli-settlement-policy-since-1967/>> [02.03.11]

European Navigator, The Saar Question, tilgjengelig på:

<http://wwi.lib.byu.edu/index.php/Treaty_of_Lausanne> [24.01.11]

FN

Charter of the United Nations 1945, kapittel V *The Security Council*, artikkel 25, tilgjengelig på:

<<http://www.un.org/en/documents/charter/chapter5.shtml>> [15.03.11]

FNs Sikkerhetsråd

Resolusjon 446, 1979, tilgjengelig på: <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/370/60/IMG/NR037060.pdf?OpenElement>> [04.03.11]

Resolusjon 465, 1980, tilgjengelig på: <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/399/58/IMG/NR039958.pdf?OpenElement>> [04.03.11]

Grønmo, S. 2004 *Samfunnsvitenskapelige metoder*, Fagbokforlaget

The Guardian

19.07.09 *Gambling with Peace: How US Bingo Dollars are Funding Israeli Settlements*, tilgjengelig på: <<http://www.guardian.co.uk/world/2009/jul/19/us-bingo-funding-israeli-settlements>>

Gush Etzion 2011, *History of Gush Etzion*, tilgjengelig på: <<http://www.gush-etzion.org.il/history.asp>> [22.03.11]

Haaretz

12.03.02 *More Israeli Jews favor transfer of Palestinians Israeli Arabs- poll finds*, tilgjengelig på: <<http://www.haaretz.com/print-edition/news/more-israeli-jews-favor-transfer-of-palestinians-israeli-arabs-poll-finds-1.50646>> [24.03.11]

13.11.2003 *'Maximum Jews, minimum Palestinians'* tilgjengelig på:

<<http://www.haaretz.com/general/maximum-jews-minimum-palestinians-1.105562>> [10.03.11]

23.08.07 *Abbas denies West Bank-Gaza route included in land swap plan* tilgjengelig på:

<<http://www.haaretz.com/news/abbas-denies-west-bank-gaza-route-included-in-land-swap-plan-1.228055>> [28.02.11]

10.10.07 *Palestinian official hints at land swap for peace* tilgjengelig på:

<http://www.msnbc.msn.com/id/21229350/ns/world_news-mideast/n_africa/> [10.03.11]

11.10.07 *Abbas fixes number on land demands* tilgjengelig på: <<http://www.haaretz.com/print-edition/news/abbas-fixes-number-on-land-demands-1.230892>> [28.02.11]

12.08.08 *PA rejects Olmert's offer to withdraw from 93% of West Bank* tilgjengelig på: <<http://www.haaretz.com/news/pa-rejects-olmert-s-offer-to-withdraw-from-93-of-west-bank-1.251578>> [10.03.11]

28.09.08 *Olmert said to offer Palestinians Jordan Valley land swap* tilgjengelig på: <<http://www.haaretz.com/news/olmert-said-to-offer-palestinians-jordan-valley-land-swap-1.254684>> [28.02.11]

20.12.09 *Abbas: Olmert offered PA land equaling 100% of West Bank* tilgjengelig på: <<http://www.haaretz.com/news/abbas-olmert-offered-pa-land-equaling-100-of-west-bank-1.1747>> [28.02.11]

21.05.2010 *Wall Street Journal: Palestinians Make Surprisingly Large Land Offer to Israel.* Tilgjengelig på: < <http://www.haaretz.com/news/diplomacy-defense/wall-street-journal-palestinians-make-surprisingly-large-land-offer-to-israel-1.291453>> [07.03.11]

22.05.2010 *Abbas: Gaps remain in land swap deal with Israel* tilgjengelig på: <<http://www.haaretz.com/news/diplomacy-defense/abbas-gaps-remain-in-land-swap-deal-with-israel-1.291562>> [28.02.11]

28.09.10 *Lieberman presents plans for population exchange at UN* tilgjengelig på: <<http://www.haaretz.com/news/diplomacy-defense/lieberman-presents-plans-for-population-exchange-at-un-1.316197>> [10.03.11]

01.10.2010 *The Intifada that was. Time Line of a War with an Unknown End- If Any At All.* Tilgjengelig på: < <http://www.haaretz.com/weekend/week-s-end/the-intifada-that-was-1.316608>> [07.03.11]

14.10.10 *Right group asks Nethanyahu to vow not to «transfer» Arab citizens,* tilgjengelig på: <<http://www.haaretz.com/print-edition/news/rights-group-asks-netanyahu-to-vow-not-to-transfer-arab-citizens-1.318959>> [15.04.11]

24.01.11 *The Palestine papers: Al-Jazeera trumps WikiLeaks* tilgjengelig på: <<http://www.haaretz.com/opinion/the-palestine-papers-al-jazeera-trumps-wikileaks-1.338875>> [10.03.11]

14.03.2011 *Israel approves 500 new homes in West Bank settlements in response to Itamar attack* tilgjengelig på: <<http://www.haaretz.com/news/diplomacy-defense/israel-approves-500-new-homes->

[in-west-bank-settlements-in-response-to-itamar-attack-1.348864](#)> [14.03.11]

28.03.11 *Knesset passes law to strip terrorists of Israeli citizenship*, tilgjengelig på:
<<http://www.haaretz.com/news/national/knesset-passes-law-to-strip-terrorists-of-israeli-citizenship-1.352412>> [28.03.11]

30.03.11 *Abbas: Palestinians to ask for UN Recognition if Peace Talks Fail*, tilgjengelig på:
<<http://www.haaretz.com/print-edition/news/abbas-palestinians-to-ask-for-un-recognition-if-peace-talks-fail-1.353178>> [31.01.11]

12.04.11 *Israel's Arabs are Partners, not Enemies*, tilgjengelig på:
<<http://www.haaretz.com/print-edition/opinion/israel-s-arabs-are-partners-not-enemies-1.355461>> [12.04.11]

15.04.11 *Lieberman must not wait to resign*, tilgjengelig på: <<http://www.haaretz.com/print-edition/opinion/lieberman-must-not-wait-to-resign-1.356089>> [15.04.11]

Hellevik, O. 2006 *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*, Universitetsforlaget

Hermann og Yaar 2005 *Peace Index* [hebraisk], The Tami Steinmetz Center, sitert på side 56 i **Arieli og Schwarz**, *Injustice and Folly: On the Proposals to Cede Arab Localities from Israel to Palestine* 2006, Floersheimer Institute for Policy Studies, tilgjengelig på:
<<http://www.fips.org.il/Site/System/UploadFiles/DGalleries/Injustice.pdf>> [10.01.11]

International Committee of the Red Cross (ICRC) 2011, *Den Fjerde Geneve-konvensjonen*, tilgjengelig på:
<<http://www.icrc.org/ihl.nsf/385ec082b509e76c41256739003e636d/6756482d86146898c125641e004aa3c5>> [28.02.11]

Israel Reservation/Declaration Text 1949, tilgjengelig på:
<<http://www.icrc.org/ihl.nsf/NORM/35D52356F487FC85C1256402003F9563?OpenDocument>> [08.03.11]

International Crisis Group 2004, *Identity Crisis: Israel and its Arab Citizens*. ICG Middle East Report No. 25. Amman/Brussels. Tilgjengelig fra:
<<http://www.crisisgroup.org/en/regions/middle-east-north-africa/israel-palestine/025-identity-crisis-israel-and-its-arab-citizens.aspx>>, [16.02.11]

Israeli Central Bureau of Statistics
Statistical Yearbook 2010, Tilgjengelig på:
<http://www1.cbs.gov.il/reader/shnaton/templ_shnaton_e.html?num_tab=st02_01&CYear=2010> [24.03.11]

The Arab Population in Israel 2008, Tilgjengelig på:
<http://www1.cbs.gov.il/www/statistical/arab_pop08e.pdf> [11.04.11]

Israeli Palestinian Interim Agreement 1995, tilgjengelig på:
<<http://www.mfa.gov.il/MFA/Peace+Process/Guide+to+the+Peace+Process/THE+ISRAELI-PALESTINIAN+INTERIM+AGREEMENT.htm>> [04.03.11]

Israel Law Resource Center, Israeli Laws
Development Towns and Development Zones Law, vedtatt av Knesset 14. juni 1988. Tilgjengelig på:
<<http://www.israelawresourcecenter.org/israelaws/fulltext/developmenttowns.htm>> [15.03.11]

Jerusalem Post
23.06.10: *My blueprint for a Resolution*. Av A. Lieberman. Tilgjengelig på:
<<http://www.jpost.com/Opinion/Op-EdContributors/Article.aspx?id=179333>>

Joseph, J. 1997 *Cyprus: Ethnic Conflict and International Politics*, andre utgave, Ipswich Book Company Limited, Ipswich

Journal of Palestine Studies (JoPS) Vol. 7, No. 2, 1978 *Jewish Settlements in Occupied Territories*, tilgjengelig på: <<http://www.jstor.org/stable/2536443>> [21.03.11]

Kissinger, H. *A New Opening for Mideast Peace*, artikkel i The Washington Post, 03.12.04, tilgjengelig på: <<http://www.henryakissinger.com/articles/wp120304.html>> [16.03.11]

Landau og Eldar, 2004, Haaretz Interview with Yasser Arafat, tilgjengelig på:
<<http://fromoccupiedpalestine.org/node/1319>> [07.03.11]

Lang, S. 2005 *Sharaf Politics: Honour and peacemaking in Israeli-Palestinian Society*, Routledge, New York

Le Monde Diplomatique, *Israel's Concessions*, tilgjengelig på:
<<http://mondediplo.com/maps/campdavid2000>> [07.03.11]

Lieberman, Avigdor 2010 *My Blueprint for a Resolution* tilgjengelig på:
< <http://www.jpost.com/Opinion/Op-EdContributors/Article.aspx?id=179333>> [08.03.11]

Lustick, I. 1980 *Arabs in the Jewish State: Israel's Control of a National Minority*, University of Texas Press

Maariv 2004, sitert på side 42 i **Arieli og Schwarz**, *Injustice and Folly: On the Proposals to Cede Arab Localities from Israel to Palestine* 2006, Floersheimer Institute for Policy Studies, tilgjengelig

på: <<http://www.fips.org.il/Site/System/UploadFiles/DGalleries/Injustice.pdf>> [10.01.11]

Middle East Media Research Institute (MEMRI) 2000, «Israeli Arabs prefer Israel to Palestinian Authority», tilgjengelig på: <<http://www.memri.org/repoTPart/en/0/0/0/0/0/0/358.htm>> [07.12.10]

MERIP Reports 1977, No. 60 *A survey of Israeli Settlements*, Tilgjengelig på:
<<http://www.jstor.org/stable/3011548>> [21.03.11]

Ministry of Foreign Affairs Israel;

Israel's Disengagement Plan, tilgjengelig på :

<<http://www.mfa.gov.il/MFA/Peace+Process/Guide+to+the+Peace+Process/Israels+Disengagement+Plan+-+Renewing+the+Peace+Process+Apr+2005.htm>> [07.03.11]

Israel after the Six Day War, June 1967, 2008, tilgjengelig på:

<<http://www.mfa.gov.il/MFA/Facts+About+Israel/Israel+in+Maps/June+10+-+1967-+Israel+After+the+Six+Day+War.htm>> [19.04.11]

Yom Kippur War Ceasefire Lines: October 24, 1973, 2008, tilgjengelig på:

<<http://www.mfa.gov.il/MFA/Facts+About+Israel/Israel+in+Maps/Yom+Kippur+War+Cease-Fire+Lines-+October+24-+1973.htm>> [19.04.11]

Palestine Monitor, Settlement Fact Sheet, tilgjengelig på:

<<http://www.palestinemonitor.org/spip/spip.php?article7>> [02.03.11]

PalTrade 2010, *The Jordan Valley Challenges and Lost Potential*. Tilgjengeli på:

<<http://www.paltrade.org/cms/images/enpublications/The%20Jordan%20Valley%20Challenges%20and%20the%20Lost%20Potential-Final.pdf>> [29.04.11]

Roadmap to Peace, 2002, full tekst tilgjengelig på: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/2989783.stm>> [04.03.11]

Rouhana, Professor Nadim. 2004, Forskningsdata [hebraisk]

sitert på side 55 i **Arieli og Schwarz**, *Injustice and Folly: On the Proposals to Cede Arab Localities from Israel to Palestine* 2006, Floersheimer Institute for Policy Studies, tilgjengelig på:

<<http://www.fips.org.il/Site/System/UploadFiles/DGalleries/Injustice.pdf>> [10.01.11]

Rostow, Eugene

1990 *Correspondence* i American Journal of International Law, Vol 84, No 3, tilgjengelig på:

<<http://www.jstor.org/stable/pdfplus/2202923.pdf?acceptTC=true>> [14.03.11]

1992, New York Times *Agreements don't bar West Bank Settlements*, tilgjengelig på:

<<http://www.nytimes.com/1992/03/18/opinion/1-agreements-don-t-bar-west-bank-settlements->

[818892.html?scp=1&sq=%22Agreements%20don%27t%20bar%20west%20bank%20settlements%22&st=cse](http://www.jstor.org/stable/4487035) [28.02.11]

Saarland.de *Geschichte des Saarlandes im Überblick* [tysk], tilgjengelig på:
<<http://www.saarland.de/geschichte.htm>> [30.03.11]

Saban Center For Middle East Policy, *Israeli Arab/Palestinian Public Opinion Survey*, tilgjengelig på:
<http://www.brookings.edu/~media/Files/rc/reports/2010/1209_israel_public_opinion_telhami/israeli_arab_powerpoint.pdf> [11.04.11]

Shaeikh Raid Salah, Intervju 2007 "The Islamic Movement inside Israel" i *Journal of Palestine Studies* Vol. 36 No. 2, tilgjengelig på: <<http://www.jstor.org/stable/4487035>> [28.02.11]

Shany, Yuval (2008) "Redrawing Maps, Manipulating Demographics: On Exchange of Populated Territories and Self-Determination," *Law & Ethics of Human Rights*: Vol. 2 : Iss. 1, Article 10. Tilgjengelig på: <<http://www.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1022&context=lehr>> [13.04.11]

Sussman, G. 2004, *The Challenge to the Two-State Solution*, Middle East Report No. 231, s. 8-15. Tilgjengelig fra: <<http://www.jstor.org/stable/1559430>>, [12.10.09]

Taba Talks, Joint Israeli-Palestinian Statement 27. januar 2001, tilgjengelig på:
<http://www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000_2009/2001/1/Israeli-Palestinian%20Joint%20Statement%20-%2027-Jan-2001> [04.03.11]

Treaty of Peace with Turkey Signed at Lausanne, July 24, 1923
Fra: *The Treaties of Peace 1919-1923, Vol. II* (New York: Carnegie Endowment for International Peace, 1924.) tilgjengelig på: <http://wwi.lib.byu.edu/index.php/Treaty_of_Lausanne> [24.01.11]

Treaty of Versailles, First World War Primary Documents, tilgjengelig på: <<http://www.firstworldwar.com/source/versailles31-117.htm>> [24.02.11]

Waters, Timothy William (2008) "The Blessing of Departure: Acceptable and Unacceptable State Support for Demographic Transformation: The Lieberman Plan to Exchange Populated Territories in Cisjordan," *Law & Ethics of Human Rights*: Vol. 2 : Iss. 1, Article 9. Tilgjengelig på: <<http://www.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1021&context=lehr>> [13.04.11]

Wye River Memorandum 1999, tilgjengelig på:
<http://www.state.gov/www/regions/nea/981023_interim_agmt.html> [04.03.11]

Yale School of Law, *Haag-konvensjonen av 1899* i Avalon Project: *Documents in Law, History and Diplomacy*, tilgjengelig på: <http://avalon.law.yale.edu/19th_century/hague02.asp> [02.03.11]

Yisrael Beiteinu

2007: *Yisrael Beitenu's Vision*. Tilgjengelig på: <<http://www.beytenu.org/107/1172/article.html>> [14.03.11]

2008: *Our Policies in Brief*, tilgjengelig på: <<http://www.beytenu.org/107/2193/article.html>> [14.03.11]

Figurer

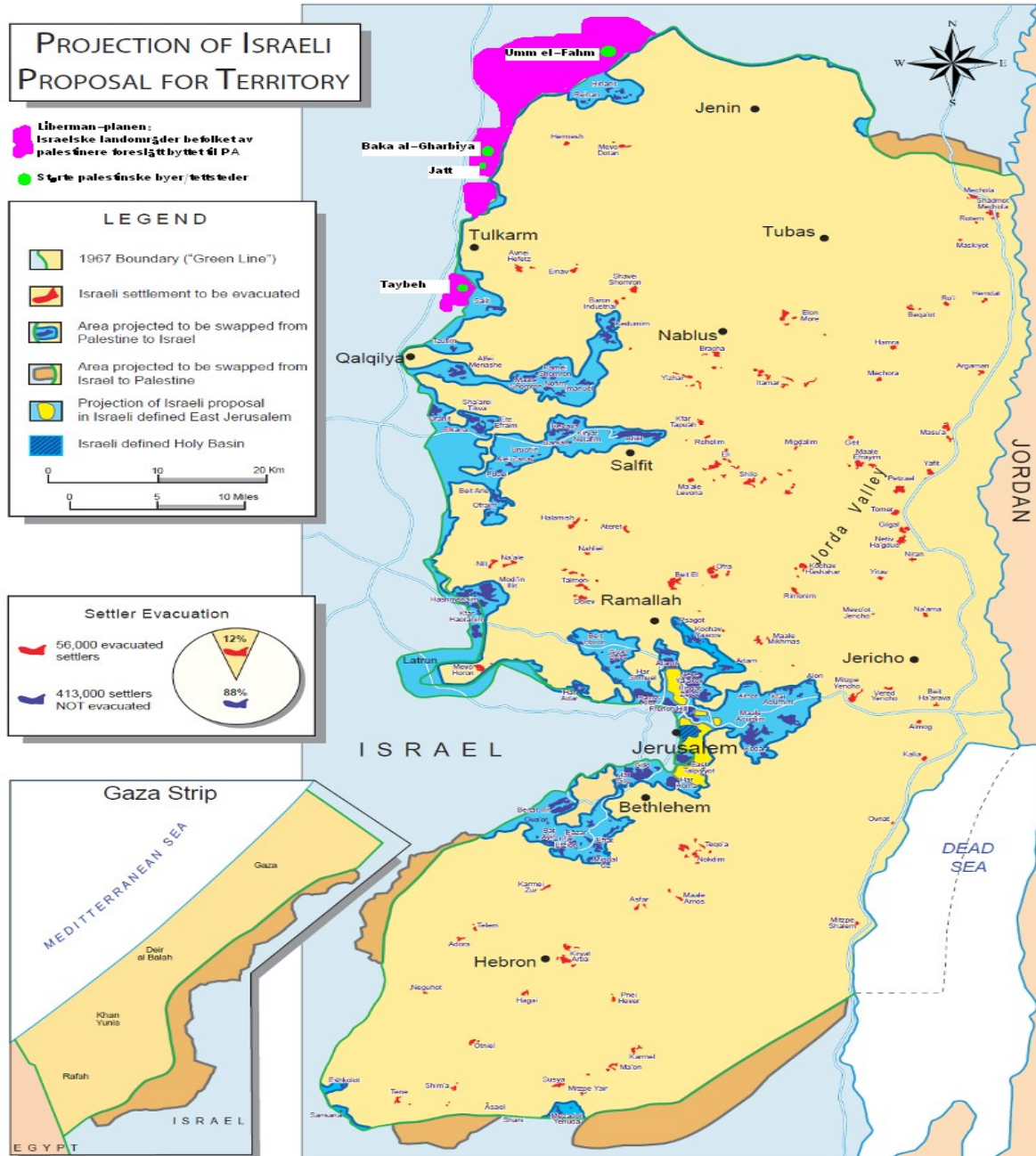
Figur 1. *Comparison of 1947 UN partition borders and the armistice lines of 1949*, tilgjengelig på: <http://www.search.com/reference/1947_Partition_plan_for_Palestine> [04.04.11]

Figur 2. Kart over Vestbredden med bosettinger og palestinske områder, tilgjengelig på: <<http://www.mfa.gov.il/MFA/Facts+About+Israel/Israel+in+Maps/Judea+and+Samaria.htm>> [28.02.11]

Figur 3. Bosettinger og bosettingsveier, PASSIA: *The West Bank and the Gaza Strip, March 2000*. Tilgjengelig på: <http://www.passia.org/palestine_facts/MAPS/wbgs1.html> [23.03.11]

Figur 4. *Nord-Israel og Umm el-Fahm* Illustrasjonskart basert på kart fra <http://milkandhoneyforme.blogspot.com> [01.05.11]

Vedlegg 1: Lieberman-planen og det offisielle landforslaget

Illustrasjonskart basert på:

1. "The Napkin Map", tilgjengelig på:
<http://english.aljazeera.net/palestinepapers/2011/01/2011122114239940577.html>
 [25.03.11]
2. Map 2, *Territory Populated by Arabs proposed to be ceded from Israel to Palestine* i Arieli og Schwartz, 2006:83